

71. møde

Torsdag den 22. april 1993 kl. 11.05

Dagsorden:

1) Eventuelt: Tredje behandling af lovforslag nr. L 215:

Forslag til lov om ændring af tjenestemand- og folkeskolelovgivningen m.v. (Ansættelsesvilkår i den amtskommunale folkeskole m.v.).

Af finansministeren (Lykketoft).

2) Forespørgsel nr. F 21:

Forespørgsel til statsministeren og udenrigsministeren [om regeringen vil redegøre for, i hvilket omfang Danmark aktivt vil modarbejde de protektionistiske elementer i EF og de aktuelle initiativer på frihandelsområdet, som det danske formandskab har sat i værk eller vil søge gennemført].

Af Annette Just (FP) m.fl.

3) Første behandling af lovforslag nr. L 263:

Forslag til lov om ændring af lov om leje. (Øget beboerdemokrati).

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

4) Første behandling af lovforslag nr. L 264:

Forslag til lov om ændring af lov om leje. (Styrkelse af tilbudspligten).

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

5) Første behandling af lovforslag nr. L 265:

Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene og lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten (ligningsloven). (Vedligeholdelse og opretning).

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

6) Første behandling af lovforslag nr. L 266:

Forslag til lov om ændring af lov om byfornyelse og boligforbedring og lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Påbudsbestemmelser ved sundheds- og brandfarlige boliger).

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

Samtykke til behandling:

Formanden:

Den første sag på dagsordenen kan kun med Tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

1) Tredje behandling af lovforslag nr. L 215:

Forslag til lov om ændring af tjenestemand- og folkeskolelovgivningen m.v. (Ansættelsesvilkår i den amtskommunale folkeskole m.v.).

Af finansministeren (Lykketoft).

(Fremsat 10/3 93. Første behandling 16/3 93. Betænkning 14/4 93. Anden behandling 22/4 93).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

(Foretaget på den i forretningsordenens § 35, stk. 3, angivne måde).

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 105 stemmer.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 21:

Forespørgsel til statsministeren og udenrigsministeren:

»Vil regeringen redegøre for, i hvilket omfang Danmark aktivt vil modarbejde de protektionistiske elementer i EF, jf. herved den såkaldte banansag og problematikken om de de facto lukkede kvoter for Østasien, samt redegøre for de aktuelle initiativer på frihandelsområdet, som det danske formandskab har sat i værk eller vil søge gennemført?«

Af Annette Just (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 10/3 93. Fremme af forespørgslen vedtaget 16/3 93).

Begrundelse

Annette Just (FP):

Jeg glæder mig til den debat, vi skal have nu. Den er jo om muligt endnu mere aktuel, end da vi anmeldte forespørgslen den 10. marts, idet vi har oplevet, at EF har brugt sine protektionistiske muligheder. Så snart der kom blot ét parti kød med en snert af mund- og klovsyge fra et østeuropæisk land, stoppede man al import fra alle østeuropæiske lande. Jeg synes, det viser, hvordan et flertal af EF-landene prøver at få bygget en mur op mellem EF-landene og de lande, som man ellers siger at man så gerne vil hjælpe. Man vil altså kun give disse lande noget førstehjælp, men man drømmer ikke om at få handelen reelt i gang.

Besvarelse

Statsministeren (Nyrup Rasmussen):

Danmark har traditionelt arbejdet for et åbent, multilateralt handelssystem. For et land, som er meget afhængigt af udenrigshandelen, er det ikke kun en fordel, men også en nødvendighed, at den internationale handel kan afvikles under så frie vilkår som muligt. Frie handelsvilkår fremmer endvidere en effektiv udnyttelse af de økonomiske ressourcer og lægger dermed grundlaget for en holdbar økonomisk vækst.

Det er regeringens klare politik at fortsætte denne liberale handelspolitiske linie. Regeringen ser frihandelspolitikken som et væsentligt element i en generel strategi for fremme af økonomisk vækst og beskæftigelse. Erfaringerne viser jo også, at protektionisme har en tilbøjelighed til at stikke sit hoved frem i økonomiske nedgangstider. Det er for så vidt ikke underligt, at de erhverv, der står over for tilbagegang, forsøger at købe sig til en kortfristet ge-

vinst ved at kræve beskyttelse mod konkurrence udefra, men desværre tænker man ikke altid på, at det på lang sigt viser sig mere kostbart for både erhvervet og samfundet.

Hele grundtanken med EF's indre marked er jo netop denne liberale tankegang. Vi er nu ved at have færdiggjort dette store projekt, men det indre marked – og det vil jeg gerne understrege – kan og skal ikke stå alene, hverken indadtil eller udadtil. Det er regeringens klare europapolitiske linie.

Tager vi først forholdet indadtil, er det således nærliggende at pege på Edinburgh-aftalen og Maastricht-traktaten som netop den kombination, der løfter det indre marked og supplerer det med de helt nødvendige udbygninger for at afbalancere den benhårde internationale konkurrence med bedre regler for miljøet og arbejdsmiljøet. Samtidig har vi nu klarhed for, at der ikke kan finde social dumping sted; netop den nye kombination af Edinburgh-aftalen og Maastricht-traktaten sikrer jo, at vi ikke alene har det indre marked, men at vi oven på dette bygger nogle menneskelige hensyn, så danske lønmodtagere ikke kan blive udkonkurreret på dårlige arbejdsmiljøvilkår eller andre vilkår.

Tager vi forholdet udadtil, er det indre markeds succes en forudsætning for, at vi i det handelspolitiske forhold til omverdenen kan arbejde i fællesskab og med styrke for den liberalisering af verdenshandelen, vi har så hårdt brug for. Jeg sigter naturligvis her især til en snarlig og positiv afslutning af GATT-forhandlingerne i Uruguay-runden.

Lige så vigtigt er det imidlertid, at vi gør vort yderste for at bringe verdensøkonomien ud af den økonomiske tilbagegang, vi oplever i øjeblikket, idet vi herigennem vil sikre det bedste grundlag for at bekæmpe protektionismen. Regeringens initiativ til fremme af vækst og beskæftigelse i EF-området skal også ses i dette perspektiv. Regeringen vil fortsat gennem alle relevante fora presse på, for at der tages koordinerede økonomiske initiativer, der kan fremme vækst og beskæftigelse, og det giver kombinationen af Edinburgh-aftalen og Maastricht-traktaten netop de bedste muligheder for. Jeg agter bl.a. under mit forestående møde med præsident Clinton at bringe både økonomisk vækst og handelspolitik på bane som vigtige emner for samarbejdet mellem EF og USA.

[Statsministeren]

Endelig ser regeringen det som en vigtig opgave, at de østeuropæiske lande og de tidligere Sovjetrepublikker får bedre adgang til eksportmarkederne. Uden forbedrede handelsvilkår har disse lande ikke mulighed for at fastholde deres reformbestræbelser, som er af afgørende betydning for, at hele det europæiske område kan kvalificere og udvikle sig, politisk såvel som økonomisk.

Udenrigsministeren vil herefter redegøre mere uddybende for de handelspolitiske spørgsmål, som er rejst i forespørgslen.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg er glad for den mulighed, som denne forespørgsel giver for at drøfte EF's handelspolitik og ved samme lejlighed at få aflivet visse myter.

Den anmeldte forespørgsel tager udgangspunkt i, at vi i EF står over for en bølge af protektionisme; det illustreres med henvisning til banansagen og sagen om importkvoter over for statshandelslandene og i begrundelsen her i dag desuden med importforbudet over for kød fra Østeuropa, som er begrundet med forekomsten af mund- og klovsyge. Må jeg sige om det sidste, som blev drøftet her i Tinget i går, at dette har intet som helst med protektionisme at gøre. Kommissionen modtager veterinær rådgivning om, at man bør standse importen på grund af faren for spredning af mund- og klovsyge, og det gør man så. Det er ikke begrundet med noget som helst andet end rent veterinære hensyn.

Og når fru Annette Just bruger udtrykket »en snert af mund- og klovsyge«, må jeg altså sige: Hvad er det dog for noget? En snert af mund- og klovsyge er altså nok til at skabe mistanke om sygdommens udbredelse og nok til, at andre lande kunne føle sig fristet til skarpe indgreb over for vores eksport. Så ligegyldigt om man ser på det ud fra veterinære eller økonomiske, handelsmæssige synspunkter, er de indgreb, der er foretaget, helt berettigede. De er i øvrigt af midlertidig art og kan forhåbentlig snart ophæves igen, når man er overbevist om, at det er veterinært forsvarligt.

Man skal være varsom med at se alvorlige protektionistiske tendenser i enkelt-sager, så meget desto mere som de pågældende enkelt-sager er af meget speciel karakter. Jeg skal derfor erindre om, at EF er opbygget på en grund-

læggende målsætning om at sikre handelen de bedst mulige frie vilkår; EF er kommet langt i den henseende, og det indre marked er det mest tydelige eksempel på, hvor langt EF er nået i bestræbelserne for at skabe frie vilkår for handelen.

Disse frie og åbne vilkår, som EF har skabt for den interne handel mellem medlemsstaterne, gør sig også i stort omfang gældende i forhold til omverdenen. Det er direkte nævnt i Romtraktaten, at Fællesskabet skal bidrage til en gradvis afskaffelse af restriktionerne i den internationale handel og en sænkning af toldskrankerne, og gennem deltagelse i GATT's arbejde og de mange toldforhandlingsrunder har Fællesskabet bidraget til opfyldelse af denne målsætning.

I nogle tredjelande var der for nogle år siden tale om frygt for en slags »Fæstning Europa«, at EF nu ville lukke sig for omverdenen og favorisere sine egne selskaber og produkter. Debatten er helt forstummet i takt med, at man har kunnet konstatere, at EF stort set er forblevet et åbent marked, og det er endda blevet klart, at det indre marked generelt har skabt bedre muligheder for alle virksomheder, uanset om de hører til i Fællesskabet eller ej.

Det skal også nævnes, at EF har indgået præferenceaftaler med et stort antal lande med det formål at fremme frihandelen. Med EFTA-landene er der indgået frihandelsaftaler, der nu bliver afløst af EØS-aftalen; med de fleste Middelhavslande er der ligeledes indgået en slags frihandelsaftale, der giver disse lande ensidige indrømmelser på EF-markedet, og med de central- og østeuropæiske lande er der indgået associeringsaftaler, der gradvis vil etablere et frihandelsområde med disse lande over de kommende år. Inden for rammerne af Lomé-konventionen har EF ensidigt givet toldfrihed til alle industriprodukter fra 69 udviklingslande, og gennem sit toldpræferencesystem, der er blandt de mest fordelagtige overhovedet, tilbyder EF væsentlige toldnedsættelser til alle udviklingslande. Det kan dog godt være, at EF ikke altid har været god nok til at skaffe sig goodwill for sit åbne marked, man har måske været for tilbøjelig til at lade sig tynge af kritikken på de områder, hvor der har været problemer.

Det er klart, at åbningen af EF-markedet sætter erhvervslivet i EF under pres for at til-

[Udenrigsministeren]

passe sig. Tilpasning kan være både økonomisk og politisk vanskelig; kommer tilpasningskravet i en periode som nu med hårde økonomiske tider, kan det skabe vanskeligheder, og så kan man stå over for krav om tilpasningsperioder, ja, måske ligefrem beskyttelse. Men når man kritiserer EF for at anvende beskyttelsesforanstaltninger, må man tage i betragtning, at på de steder, hvor de optræder, har de hyppigt karakter af indgreb mod urimelige handelsvilkår såsom dumping af varer til tabsgivende priser. Dumping kan have meget skadelige virkninger for det indenlandske erhvervsliv og på længere sigt også for konkurrencesituationen, og det anses derfor i GATT for helt legitimt at anvende beskyttelsesforanstaltninger over for skadevoldende import. Det er klart, at sådanne beskyttelsesforanstaltninger skal bruges i overensstemmelse med hensigten. De skal ikke misbruges, og det er en side af sagen, som Danmark og de øvrige handelsliberale lande i EF overvåger nøje.

Lad mig også knytte et par ord til banansagen, selv om jeg vil forudsikke, at den sag er bragt helt ud af proportioner i den offentlige debat. EF stod i denne sag over for en afvejning af legitime interesser for to grupper af udviklingslande. På den ene side havde vi de traditionelle store bananeksportører til Fællesskabet fra Central- og Latinamerika, og på den anden side havde vi Fællesskabets forpligtelser over for de fattige AVS-lande. Hensigten med den beslutning, der blev truffet, var et forsøg på at finde en rimelig balance mellem disse interesser, ikke som påstået at beskytte Fællesskabets egne interesser. Og jeg vil pege på, at den del af bananforbruget i Fællesskabet, som stammer fra EF-landenes egne territorier, har været faldende gennem årene og ikke forudses at ville stige som følge af bananforliget.

Som formandsland arvede Danmark en forpligtelse til at gennemføre det politiske forlig, som blev indgået i december 1992, og af hensyn til Rådets arbejde i fremtiden måtte vi fra dansk side tage denne opgave alvorligt. Jeg kan med rette sige, at vi har mødt anerkendelse hos vore EF-partnere for denne holdning.

Sagen om importkvoter fra statshandelslande har heller ikke noget med protektionisme at gøre, og lad mig minde om sagens forhistorie. Gennemførelsen af det indre marked betød, at medlemslandene ikke længere kunne opret-

holde de nationale importbegrænsninger over for statshandelslande, som havde været i anvendelse forud for den 1. januar 1993. Kommissionens udspil var så, at næsten alle disse nationale importkvoter skulle afskaffes; man ville altså give handelen fri, og kun for ganske få varer ville man indføre fælles importkvoter på EF-plan for at tage hensyn til visse medlemslandes tungtvejende ønsker om beskyttelse. Man forventede, at denne sag kunne falde på plads inden den 1. januar 1993, og derfor undlod man at forlænge de tidligere bestemmelser, der ville sikre en automatisk videreførelse af nationale importkvoter.

Der sker så det, at Kommissionen kæder sit forslag om afskaffelse af kvoterne sammen med et forslag om ændring af beslutningsproceduren for anvendelse af handelspolitiske beskyttelsesinstrumenter. Da der ikke kunne opnås enighed og endnu ikke er opnået enighed i Fællesskabet om en ændret beslutningsprocedure, er sagen om ophævelse af kvoter for statshandelslandene – dvs. Kina, Vietnam og Nordkorea – kommet i en teknisk-juridisk klemme, som man endnu ikke har fundet en løsning på. Der er imidlertid ikke lukket af for import fra disse lande, men medlemslandene skal benytte en særlig procedure, hvor man anmoder Kommissionen om tildeling af importkvoter. Danmark har således ligesom flere andre EF-lande fortsat den traditionelle import fra statshandelslandene.

Danmark har som et lille, åbent land med en stor udenrigshandel en afgørende interesse i, at den internationale handel kan afvikles så frit og så gennemsigtigt som muligt. Det er den traditionelle danske handelspolitik, og der er ingen ændring i regeringens vilje til at arbejde aktivt for denne linie. Regeringen ser det som sin vigtigste prioritet på det handelspolitiske område at bidrage til en snarlig og positiv afslutning af Uruguay-runden, fordi et positivt resultat her både vil bidrage til en tiltrængt ajourføring af GATT's regler og bringe eksisterende områder, der har unddraget sig GATT-disciplin, og nye områder – såsom handel med tjenesteydelser – ind under GATT. Den styrkelse af det multilaterale handelssystem, som vil være et resultat af runden, kan modvirke tendenserne til ensidige eller bilaterale tiltag til at regulere samhandelen, og et vigtigt element i den henseende er en styrkelse af det multilate-

[Udenrigsministeren]

rale system til bilæggelse af tvister, der indgår som et centralt spørgsmål i Uruguay-runden.

Danmark bestræber sig under sit EF-formandskab på at bidrage bedst muligt til at fremme forhandlingerne. I den konkrete situation må vi dog erkende, at vi er nødt til at afvente, at man fra amerikansk side gør sin holdning klar efter præsidentskiftet. Clinton-administrationen har klart tilkendegivet, at man ønsker en positiv afslutning af runden, og jeg har tillid til, at USA vil arbejde for det. Vi må imidlertid vide, hvilke spørgsmål USA nu ønsker genforhandlet, så vi kan nå frem til en omfattende og afbalanceret løsning, der kan godkendes af alle de deltagende lande.

Lad mig føje til, at med hensyn til den almindelige økonomiske udvikling anser jeg en positiv afslutning på Uruguay-runden for at være et meget vigtigt signal for verdensøkonomien. Det vil give tillid til den økonomiske udvikling, hvis man hurtigt kunne få en afgørelse i handelsforhandlingerne.

USA's holdning er afgørende for det åbne multilaterale handelssystemets fremtid, for uden en amerikansk forpligtelse over for det multilaterale handelssystem er der en risiko for, at det vil falde fra hinanden. Derfor er handelsspørgsmålene et væsentligt element i det initiativ, Danmark har taget som formandsland vedrørende styrkelsen af det transatlantiske forhold. Under mit besøg i USA i februar præsenterede jeg vort initiativ for den amerikanske udenrigsminister, og jeg kunne konstatere sammenfaldende interesse for at udbygge det transatlantiske forhold og lægge særlig vægt på de handelspolitiske spørgsmål. Under topmødet den 7. maj mellem EF og USA vil statsministeren fortsætte dialogen med præsident Clinton om det transatlantiske forhold, og jeg kan konstatere, at både Uruguay-runden og de bilaterale handelspolitiske spørgsmål mellem EF og USA kommer til at stå højt på dagsordenen.

Ligesom statsministeren vil jeg gerne understrege, at handelspolitikken også skal ses i sammenhæng med regeringens generelle strategi for at fremme økonomisk vækst og beskæftigelse. Man kan sige, at det nu engang er sådan, at frihandelen har de bedste vilkår i opgangstider. Regeringen ser det derfor som et af de vigtigste bidrag til at holde protektionismen i skak, at man på globalt plan søger at fremme

den økonomiske vækst og nedbringe den uacceptabelt høje arbejdsløshed. Som bekendt har statsministeren været på rundrejse til EF-hovedstæderne for at redegøre for den afgørende vægt, som regeringen også i sit EF-formandskab lægger på at fremme den økonomiske vækst og beskæftigelsen, og regeringen forventer, at dette spørgsmål vil stå centralt på EF-topmødet i København i juni.

Regeringen ser det som en særlig vigtig opgave at forbedre markedsadgangen for de central- og østeuropæiske lande og de tidligere Sovjetrepublikker. Uden forbedrede handelsvilkår har de pågældende lande ikke gode muligheder for at gennemføre og fastholde deres reformbestræbelser og omstillingen til markedsøkonomi. Det er vigtigt, at associeringsaftalerne med de central- og østeuropæiske lande og samarbejdsaftalerne med de tidligere Sovjetrepublikker snarest kan træde i kraft. På Edinburgh-topmødet drøftedes mulighederne for en nærmere associering med de central- og østeuropæiske lande, og det besluttedes, at der på EF-topmødet i København skulle træffes afgørelse om de forskellige dele af Kommissionens rapport. Et væsentligt element i denne sammenhæng er mulighederne for at fremskynde handelsliberaliseringen over for de central- og østeuropæiske lande, og regeringen presser på i EF, for at der skal komme et konkret resultat ud af disse overvejelser. Københavnskonferencen den 13. og 14. april med de central- og østeuropæiske lande var et dansk initiativ, der netop skal ses som et led i disse forberedelser.

I forholdet til Rusland har regeringen presset på for at få et mere åbent forhandlingsmandat til at indgå en aftale mellem EF og Rusland, så man kunne sigte mod indgåelse af en frihandelsaftale, når Rusland ville være i stand til at opfylde betingelserne. Det er regeringens håb, at der kan underskrives en samarbejdsaftale med Rusland under det danske formandskab.

Regeringen arbejder således over en bred front for at fremme fri handel. Det gør vi både i forbindelse med EF-formandskabet, og fordi det er i Danmarks interesse, og disse bestræbelser vil derfor også blive fortsat efter ophøret af EF-formandskabet.

Jeg har været glad for denne lejlighed til at redegøre mere omfattende for regeringens

[Udenrigsministeren]

handelspolitiske synspunkter og den handelspolitik, som føres inden for EF, så vi også ad den vej kan bidrage til at aflive nogle myter.

*Forhandling***Annette Just (FP):**

Jeg vil gerne starte med at takke både statsministeren og udenrigsministeren for de mange smukke ord og al den velvilje, som jeg i virkeligheden føler, der bliver lagt i ordene her i dag.

Hvis man så begynder at gå lidt ned i det, må man jo sige, at det at afholde den Østkonference selvfølgelig var en god idé, som den nuværende regering fik overdraget af den tidligere regering – for man må også være ærlig at sige, at det hænger sådan sammen – og Østkonferencen om de central- og østeuropæiske lande blev afholdt den 13.-14. april. Det er korrekt, at det var et dansk initiativ, men det skulle dog være EF's samtale med de østeuropæiske lande. Det blev det ikke helt, og selv udenrigsministeren må have forstået budskabet fra de østeuropæiske lande. De sagde – vi må ikke tale udenlandsk og sige words, words, words – ord, ord, ord. Hvornår får vi handling?

Det er i virkeligheden det, der er begrundelsen for denne forespørgsel i dag, for én ting er, at regeringen siger, at den vil se særlig velvilligt på at forbedre markedsvilkårene for de central- og østeuropæiske lande og de tidligere sovjetiske republikker, men hvad kommer der ud af det? Der sker jo ikke noget. Hver gang vi i detaljer skal tale om det, får vi at vide, at der bare kan gives større støttebeløb, men det er samhandelen, der er vigtig for at få EF til at blive den dynamo, jeg tror vi alle er enige om EF burde være for at få vækst i Europa og dermed også vækst i verdenshandelen.

Frihandel burde være alfa og omega på disse punkter. Når statsministeren var så venlig at drage vores forestående unionsvalgkamp ind i det og sige, at Maastricht-traktaten virkelig vil give mulighed for frihandel, må jeg altså meddele statsministeren, at det er Fremskridtspartiet absolut ikke enig i, for hvis det forfærdelige skulle ske, at det bliver et ja til Maastricht-traktaten, har man lavet en politisk union og en politisk mulighed for kontrol af erhvervslivet, af industrien.

Vi har tidligere set, at man har lavet politisk kontrol med landbrug og fiskeri. Jeg tror ikke, der er nogen i Danmark, der synes, at den politiske kontrol, man har lavet af de to dele af erhvervslivet, har været særlig fornuftig, særlig givtig eller særlig prisværdig. I virkeligheden har det kun været med til én ting, nemlig at ødelægge muligheden for at tage initiativer på både landbrugs- og fiskeriområdet, og det har vi også haft på dagsordenen tidligere i dag.

Mange smukke ord blev der sagt af både statsministeren og udenrigsministeren, men hvordan vil man lave denne samhandel? I EF-regi siger man, at man vil give Lomélandene præference. Det lyder jo vældig godt. Det er en masse tidligere kolonier, som nogle europæiske lande har lidt halvårlig samvittighed over for, og det er altså dem, der skal have alle præferencerne, i stedet for at der skal være frihandel. Jeg vil sige til statsministeren, at det ikke er dårlige undskyldninger at bruge, men frihandel må betyde fri handel over det hele uden nogen former for grænser, og det burde i virkeligheden have Danmarks allerhøjeste prioritet netop nu, hvor vi har formandskabet for EF.

Jeg vil gerne medgive, og det har jeg også gjort før, at vi selvfølgelig ikke skal tage imod varer, hvis der er tale om deciderede dumpingpriser – helt i orden – men det er ikke det, vi taler om. Vi taler om regulær fri handel og ikke om en unfair handling fra visse landes side, der kan dumpe, fordi de får statstilskud; rent faktisk burde frihandel samtidig betyde: uden nogen form for tilskud.

GATT-runden eller det meget svære ord Uruguayrunden er nu forhåbentlig kommet lidt i gang igen, og jeg beder om, at statsministeren og udenrigsministeren virkelig sikrer sig, at det kommer igennem. Vi har før set, hvordan GATT-forhandlingerne er gået i stå, og vi har set, hvordan et enkelt land i EF har kunnet blokere for det hele, og det må ikke ske igen. Jeg vil gerne sige til lykke med, at der dog er kommet en anelse skub i det, men det må ikke stoppe på grund af sådan en latterlig lille ting som frø fra nogle franske marker.

Jeg vil ikke gå umådelig meget ind i banansagen, som kun er et eksempel på, hvordan EF måske uden at bruge ordet protektionisme drejer det rundt, således at den import, man fik fra et frit marked – i banansagen Sydamerika –

[Annette Just]

pludselig bliver skåret ned til fordel for de tidligere kolonier, de såkaldte Lomelande. Det er en form for protektionisme, og der er ikke noget at sige til, at vi, der går ind for frihandel, bliver forarget over, at en dansk regering bøjer sig på det punkt. Vi har hørt alle de gode undskyldninger, men de er ikke gode nok, for det burde være det vigtigste mål for enhver dansk regering at sikre, at den slags forhåndspræferencer ikke sker.

Så vil jeg sige til udenrigsministeren, at når jeg siger »en snert af mund- og klovsyge«, er det, fordi jeg i virkeligheden synes, at det er en smule latterligt, at man, når et parti inficeret kød kommer til Italien sandsynligvis fra Ungarn – det er kommet frem, at det sandsynligvis er derfra – ikke stopper importen fra det land, som kødet reelt er kommet fra, men stopper for al import fra hele Østeuropa. Det synes jeg er galt, og det er dér, jeg siger, at de regler, som ellers er fornuftige, bliver misbrugt. Det er i virkeligheden præcis det samme, som hvis Japan ville stoppe al import af kød fra EF-området, fordi der kom – undskyld igen udtrykket – en snert af mund- og klovsyge i Spanien. Det er jo ikke tilfældet, og det bør ikke være tilfældet; det burde være sådan, at man stoppede importen fra det pågældende land. Jeg ved, at den nuværende landbrugsminister har kæmpet som en rasende for, at vi fik kontrol af levende kød ved grænserne, således at man ikke kunne flytte ukontrolleret, levende kvæg over de indre grænser. I øvrigt mener jeg nu, at den nuværende landbrugsminister med i hvert fald min støtte har fået sikret, at vi netop ikke kan flytte sygdomsbefængte kreaturer over de indre grænser, og der må gælde de samme regler for de østeuropæiske lande.

For at sikre mig, at regeringen nu vil holde sig til de intentioner, den har givet udtryk for i de to meget velformulerede og velmenende indlæg – man kan måske sætte spørgsmålstegn ved, hvor meget man så vil gøre bagefter – vil jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget udtaler sin uforbeholdne støtte til den frie handel mellem alle lande, pålægger Folketinget regeringen at udnytte resten af det danske EF-formandskab til aktivt at arbejde for at afvikle eksisterende elementer af protektionisme i EF-samarbejdet og aktivt arbejde for indgåelse af frihandelsaftaler med flest mulige lande.

Folketinget pålægger regeringen at arbejde for øget liberalisering af samhandel og at støtte de EF-lande, der arbejder for at fjerne vedtagne protektionistiske handelshindringer.

Herefter går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 36).

Første næstformand (Ivar Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette dagsordensforslag indgår nu i de videre forhandlinger.

Ivar Nørgaard (S):

Den danske velstand er i høj grad afhængig af en stor udenrigshandel. Socialdemokratiske regeringer har i hele efterkrigsperioden arbejdet aktivt for så fri og åben en international handel som muligt og for at afskaffe eller nedbryde protektionistiske foranstaltninger. Vi deltog meget aktivt i forhandlingerne inden for det gamle OEEC og det senere OECD om afskaffelsen af de kvantitative restriktioner mellem medlemslandene, og vi ønskede flest mulige europæiske lande med i en frihandelsaftale. Det resulterede som bekendt i dannelsen af EFTA, hvor syv lande afskaffede deres indbyrdes toldsatsler.

Da vi gik ind i EF, der jo er en toldunion med fælles ydre og ingen indre toldsatsler, arbejdede vi aktivt for oprettelsen af den frihandelsaftale mellem EFTA og EF, som nu også for længst er gennemført; også i GATT har vi været i front, når det gjaldt om gensidige toldnedsættelser.

Under den nuværende Uruguayrunde under GATT-forhandlingerne, som føres af EF på medlemmernes vegne, arbejdes der med en reduktion af tolden for både varer og tjenesteydelser. Med den stadig voksende globalisering og koblingen mellem computere og telekommunikationsnetværk er mulighederne for en øget handel med tjenesteydelser stærkt forbedret, men der er ingen generelle internationale aftaler, der kan danne rammen herfor, og derfor forhandler man i Uruguayrunden med det mål at skabe sådanne regler. Det støder navnlig på modstand fra en række udviklingslande, som ønsker at kunne opretholde og udvide beskyttelsen af egne tjenesteydelseserhverv.

Der er også problemer i USA, hvad der er paradoksalt, fordi det var USA, der først rejste

[Ivar Nørgaard]

ønsket om at inddrage tjenesteydelserne i GATT-forhandlingerne, men her har den protektionistiske tendens ført til, at USA nu satser mere på at begrænse de multinationale aftaler og i stedet for indgå bilaterale aftaler. Også inden for landbrugssektoren er der som bekendt problemer med at forene franske interesser med EF's generelle ønske om en gensidig sænkning af beskyttelsesniveauet i USA og EF.

Som statsministeren og udenrigsministeren har understreget, arbejder det danske formandskab nu for et åbent Europa og for en snarlig afslutning af Uruguayrunden, men, som statsministeren også fremhævede, vil en øget global vækst være den bedste forudsætning for landenes evne og vilje til at forlade protektionistiske holdninger; også derfor er det så vigtigt med vækstinitiativerne i både EF og USA.

Det er vigtigt at intensivere forhandlingerne med de øst- og centraleuropæiske lande om friere adgang til EF samt at bidrage økonomisk til den vanskelige omstillingsproces fra kommandoøkonomi til markedsøkonomi.

Til fru Annette Just vil jeg sige, at det forekommer mig lidt ejendommeligt, at fru Annette Just som begrundelse for at afvise Maastricht-aftalen henviser til problemerne med landbruget og fiskeriet, idet det er noget, der er hjemlet i Romtraktaten, som fru Annette Just jo er tilhænger af.

Til slut skal jeg på vegne af samtlige partier minus Fremskridtspartiet, nemlig Socialdemokratiet, Det Konservative Folkeparti, Venstre, SF, CD, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti fremsætte forslag om en motiveret dagsorden, som vi finder mere præcist udtrykker de ønsker, vi har for en fortsættelse af en liberalisering af handelen og en bekæmpelse af protektionismen. Den lyder som følger:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til:

- at modarbejde protektionisme og fortsætte indsatsen for en hurtig GATT-løsning samt på grundlag af målsætningen i »Danmark i Europa« om, at det europæiske samarbejde skal være mere åbent og fleksibelt, således at EFTA-landene samt de central- og østeuropæiske lande i højere grad inddrages i samarbejdet
- at arbejde for at EF på topmødet i juni etablerer politisk enighed om:

- forbedret markedsadgang for landene i Central- og Østeuropa
- tilsagn om medlemskab af EF samt
- aftaler med Rusland, der sigter mod etablering af et frihandelsområde.

Herefter går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 37).

Første næstformand (Ivar Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg troede ellers, at jeg udtrykte mig så klart og tydeligt, at selv hr. Ivar Nørgaard kunne forstå det. Det, jeg sagde, var, at den kontrol, man i dag under Romtraktaten har med landbrugs- og fiskeripolitikken, er der ingen der kan ønske for resten af industrien og erhvervslivet. Der ligger en politisk mulighed for kontrol med resten af erhvervslivet i Maastricht-traktaten, og det må jeg nok sige da er stik imod den frihandelsidé, som hr. Ivar Nørgaard netop har læst op af en dagsorden at vi skal arbejde for.

Vi ved godt, at der er kontrol med landbrug og fiskeri, fordi man troede, at det kunne lade sig gøre, og at det ville være lykken at løse problemerne ved at garantere mindstepriser, men det har vist sig, at det ikke duer, og derfor troede jeg egentlig talt, at vi var enige om, at vi skulle væk fra den slags ordninger, men jeg forstår, at hr. Ivar Nørgaard skulle have det én gang til.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Man skulle ikke tro, at fru Annette Just overhovedet havde åbnet Maastricht-traktaten, når hun kan udtale sig om indholdet på den måde, hun gør.

Der står ikke ét ord i Maastricht-traktaten om, at man skal kontrollere industrien. Det, der er tale om, er, at man nu måske indfører, men i hvert fald får mulighed for ved kvalificerede afgørelser at indføre nogle minimumsregler for miljø og for arbejdsbetingelser; det har ikke noget med regulering og kontrol af industrien at gøre.

[Ivar Nørgaard]

Der er derimod regulering af landbruget, og det er hjemlet i den Romtraktat, som fru Annette Just er tilhænger af; men nu vil hun altså tilsyneladende have afskaffet Romtraktaten.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg vil godt spørge fru Annette Just, hvad det er for nogle kontrolelementer, som nu kommer ind.

Jeg kunne måske hjælpe lidt på vej ved at spørge, om det, fru Annette Just er imod, er minimumsbestemmelser om miljø og arbejdsmiljø og lønmodtagerrettigheder.

Jeg spørger jo, fordi jeg har en mistanke om, at det er sådan, det hænger sammen, når jeg læser Fremskridtspartiets betækningsbidrag. Der skriver Fremskridtspartiet, at det, det ønsker at få ud af et nej den 18. maj, er, dels at vi skal have et system, hvor fagbevægelsen ingen indflydelse har, og hvor man kan underbyde arbejdskraften og dermed få et lavere lønniveau i Danmark, og dels en proces, hvor den offentlige sektor i Danmark bliver undermineret.

Jeg vil gerne spørge fru Annette Just: Er problemet, at vi i EF faktisk har nogle minimumsregler, som gør, at Fremskridtspartiets idealtilstand ikke rigtig kan komme igennem?

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Lad mig slå fast med syvtommersøm, hvis det kan lade sig gøre, både over for hr. Ivar Nørgaard og hr. Gade, at Fremskridtspartiet er tilhænger af det EF med det indre marked, som vi stemte om i 1986. Ud fra det om EF og det indre marked, som vi har stemt om og vedtaget, mener vi ikke, at der skal være en yderligere, politisk kontrol, som jeg ved at SF og hr. Gade er så utrolig glade for, for SF – og det er ærlig snak – frygter, at kapitalens frie kræfter skal få mulighed for at fungere i et frit Europa med fri handel, og det ville dog være det værste, der kunne ske for Socialistisk Folkeparti.

Fremskridtspartiet vil blive ved med at kæmpe for, at EF fortsat er de suveræne nationers Europa. Vi vil ikke være regionernes Europa, vi vil ikke lave Danmark om til en regional delstat i EF, vi vil have lov til at være med i det EF med det indre marked, der giver frihan-

delsmuligheder, som vi har stemt om så mange gange, og som vi har diskuteret så mange gange i dette Folketing. Det er det, der kan få vækst i beskæftigelsen og få EF til at blive en dynamo, og det, der kan få resten af Europa til at komme på fode igen og komme op af den dybe afgrund, som det er kommet i, fordi det af socialismen blev gjort til en planøkonomisk stat; det vil vi ikke være med til.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg tror, at jeg vil opfordre udenrigsministeren til at sende Kohl og Major en udskrift af Folketingets forhandlinger, så de kan læse, at de er socialister. Det er ikke sikkert, at de opfatter det sådan, men efter op til flere debatter med fru Annette Just kan jeg forstå, at storsocialismen i Europa ligger i bl.a. de to herrers hænder.

Det, der egentlig bragte mig herop, var ønsket om at takke fru Annette Just dybt for hendes konsekvens og ærlighed – og det mener jeg. Jeg har altid sagt og vil gerne gentage, at jeg synes, at det er helt fair, at et parti i Folketinget stiller sig op og siger: Vi ønsker jungleloven! Fru Annette Just har nu erkendt, at man vil have det indre marked uden grænser, hvor man kan underbyde hinanden på miljø og arbejdsmiljø og lave social dumping. Det er det indre marked, fru Annette Just går ind for, og det synes jeg er fair. Det er også helt i tråd med, hvad der står i den dagsorden, som Fremskridtspartiet lige har fremsat forslag om: man går uforbeholdent ind for den frie handel. Det, der hedder den danske egenart på det sociale område, dvs. at man forsøger at tænke lidt bevidst socialt både med hensyn til det danske samfund, Europa og verdenssamfundet, støtter Fremskridtspartiet og fru Annette Just ikke; det er sagt klart herfra i mange debatter, men mest klart i dag, og den ærlighed vil jeg sige tak for.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg vil godt sige til hr. Peter Duetoft, at det var vist forkert at tage hr. Major med her, for hr. Major har netop derhjemme i England pralet med, at når England stod uden for den sociale dimension, var det for at kunne tiltrække

[Gade]

arbejdspladser, altså stjæle arbejdspladser fra de andre EF-lande og udnytte social dumping. Han er desværre alt for enig med fru Annette Just, men jeg indrømmer, at han har nogle i sit parti, der er endnu værre, og det er altså dem, der vil satse på, at England stemmer nej.

Jeg har så nu forstået, at den kontrol af markedet, som Fremskridtspartiet er imod, er den kontrol, som giver fagbevægelsen mulighed for at få indflydelse, så vi har en ordentlig offentlig sektor. Jeg har forstået indlægget sådan, fordi jeg har læst, hvad Fremskridtspartiet har skrevet, og jeg vil gerne citere det, for at det skal stå helt klart:

»Fremskridtspartiets syn er, at det frie marked skal være sådan, at fagforeningerne næppe vil kunne fastholde deres jerngreb om det danske arbejdsmarked og dermed lønniveauet, når udenlandsk arbejdskraft vil være villig til at arbejde under friere vilkår.«

Oversat til dansk: Når Fremskridtspartiet ikke ønsker disse minimumsregler for miljø, arbejdsmiljø og en social dimension, er det, fordi man ønsker, at fagforeningerne får mindre indflydelse, og fordi man ønsker en mulighed for, at danske arbejdere kan underbydes på arbejdsmarkedet.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er dog en fascinerende snak. Både hr. Peter Duetoft og hr. Gade har siddet i Markedsudvalget i en del år og har været med til at implementere EF's indre marked og alle dets direktiver i dansk lovgivning. Ikke desto mindre kommer de her og siger, at nu, hvor vi får Maastricht, skal vi pludselig til også at diskutere miljø, arbejdsvilkår og lignende, men jeg må sige til hr. Gade, at det har vi jo gjort, og det gør vi stadig væk under det indre marked. Vi har minimumskrav til miljøet, og hr. Gade ved udmærket godt, at Fremskridtspartiet gerne vil være med til at forhøje dem på fornuftige vilkår.

Den eneste ændring i Maastricht-traktaten er, at der på nogle enkelte punkter kræves et kvalificeret flertal, og det sagde Fremskridtspartiet også under anden- og tredjebehandlingen af Maastricht-traktaten var en fordel. Men vi vil ikke gå med til den politiske kontrol af frihandelen i det indre marked, der ligger i den politiske union, og som statsministeren starte-

de med at sige var en glimrende idé. Det er selvfølgelig ærlig snak, at statsministeren repræsenterer et parti og et politisk grundlag for regeringen, som går ind for en politisk kontrol af den frie handel inden for EF. Jeg siger blot velbekomme; det har intet med frihandel at gøre – så tværtimod!

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Det kan være svært at skabe klarhed i disse debatter, men nu forsøger jeg alligevel. Den politiske kontrol af den frie handel, som Fremskridtspartiet er imod, er den, at vi har flertalsafgørelse i miljøspørgsmål, at vi har en social dimension, og at vi har regler om arbejdsmiljø. Det er det, man måske kunne kalde politisk kontrol. Det er minimumsregler, så ordet er ikke velvalgt overhovedet, det er sådan set også forkert, men det må være det, Fremskridtspartiet siger nej til. Det var i hvert fald de ting, statsministeren nævnte som nødvendige spilleregler for markedet, hvis det skal være et hæderligt sted for mennesker at være. Det må så stå klart!

Det andet, der må stå klart, er, at Fremskridtspartiets målsætning med afvisningen af disse elementer er, at man ønsker et system, hvor fagbevægelsens magt mindskes, knægtes, og hvor det bliver muligt at have social dumping, altså udkonkurrere hinanden med billigere og billigere arbejdskraft.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Nu vil jeg ikke kun bede udenrigsministeren sende disse udskrifter til de pågældende ministre i andre lande, jeg vil også bede ham om at sende dem til mig, for nu forstår jeg simpelt hen ikke et suk af det hele mere.

Fru Annette Just stiller sig op her og siger, at Fremskridtspartiet er imod Maastricht og Edinburgh, fordi der kommer politisk kontrol. Bekræfter derefter, at det er områderne arbejdsmiljø, miljø osv., der vil hindre den frie handel, og hvad ved jeg. Hvorefter fru Annette Just i sit næste indlæg siger til hr. Gade: Jamen de findes jo allerede i de regler, der er i det indre marked; dem har vi jo siddet i årevis og implementeret i Markedsudvalget.

[Peter Duetoft]

Så fatter jeg ikke et suk af, at fru Annette Just kan komme til den konklusion, at hun skal stemme imod Edinburgh og Maastricht. Hvis de regler allerede findes i det indre marked og det er dem, man er imod, hvorfor i alverden skal man så være imod det næste, hvor der åbenbart ikke sker noget særligt efter fru Annette Justs opfattelse?

Jeg vil gå hjem og læse dette her en gang til, for jeg forstår ikke et suk af det.

Jeg vil i øvrigt sige, at det er min opfattelse – så skal jeg hjælpe fru Annette Just – at der sker en ændring, og at der sker en ændring til det bedre, fordi muligheden for at gennemføre minimumsreglerne vedrørende arbejdsmiljø og miljø styrkes ved, at der bliver vedtaget flertalsafgørelser. Der sker en ændring, men efter fru Annette Justs argumentation forstår jeg altså overhovedet ikke, at Fremskridtspartiet kan være imod dette her.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er ikke første gang, at hr. Peter Duetoft ikke har forstået almindelig dansk tale.

Men jeg vil gerne svare hr. Gade, som spørger, om det kan være rigtigt, at Fremskridtspartiet går imod, hvad fagbevægelsen mener i Danmark. Dertil må jeg sige: Nej, det gør vi ikke. Tværtimod, vi har kæmpet som rasende for, at det fortsat er fagbevægelsen, der skal forhandle og skal nå frem til resultater for dansk arbejde i Danmark. Vi går imod, at det skal besluttes i EF-regi. Om det er Bruxelles, eller det er i Strasbourg, er jeg sådan set ligeglad med, men det skal ikke være fra central side, at man ved direktiver og dermed EF-lovgivning skal beslutte, hvordan danske arbejdsere skal have det på arbejdspladsen.

Vi er ikke de eneste, der siger det. Og hr. Gade kan såmænd godt lægge det papir væk, som han sidder med dér, for han har ikke lært at læse det endnu. Jeg troede ellers, at han, da han nu havde citeret det for, jeg tror nok tyvende gang, efterhånden havde forstået, at det, vi taler om, er forskellen fra EF med det indre marked og det, som det lovforslag handlede om, nemlig Maastricht-traktaten, som vil være altødelæggende også for fagbevægelsen, sådan at de kun har tilbage at diskutere lønninger og altså bliver reduceret til at være et sideordnet organ. Det er Fremskridtspartiet modstander af.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Det sidste kalder jeg da en omfavnelser af fagbevægelsen – måske nærmest et dødslys – hvor man fra Fremskridtspartiets side hævder, at man virkelig vil hjælpe fagbevægelsen, og at det, når man siger nej til den sociale dimension, virkelig er for at give fagbevægelsen muligheder for at få indflydelse, samtidig med at man skriver i betækningsbidraget, som fru Annette Just jo lige netop har stået og holdt fast i, at meningen med at stemme nej og dermed ikke at have nogen regler for det indre marked, er – og jeg citerer igen: »... at fagforningerne næppe vil kunne fastholde deres jerngreb om det danske arbejdsmarked og dermed lønniveauet, når udenlandsk arbejdskraft vil være villig til at arbejde under friere vilkår.«

Det er et dødslys, fru Annette Just giver til fagbevægelsen i sin agitation op til den 18. maj.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 12.05

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Anden næstformand (Grove):

Da der ingen ministre er til stede, udsættes mødet til kl. 13.05. (Ophold).

Nå, nu kommer ministeren. Jeg skal gøre opmærksom på, at møderne her i Folketinget begynder præcis.

Jeg giver ordet til hr. Kent Kirk.

Kent Kirk (KF):

Når vi konservative er så stærke tilhængere af EF og meget kraftigt anbefalede et ja i 1972 og igen i 1986, da vi skulle stemme om det indre marked, er det, fordi vi er overbevist om, at den fri handel er afgørende vigtig både for vort erhvervsliv og for vore forbrugere. Vi tror, at man kun på den måde kan sikre, at man får en ordentlig udnyttelse af ressourcerne. Det gæl-

[Kent Kirk]

der internt selvfølgelig inden for EF-samarbejdet, men også, når vi taler om den internationale verdenshandel, finder vi, det er afgørende vigtigt, at alle kræfter sættes ind for at etablere frihandel – en fri handel, der selvfølgelig skal foregå på lige konkurrencevilkår, men som i den sidste ende skal defineres sådan, at det er forbrugerne, der ved deres valg af varer afgør, hvad det er for virksomheder, og hvad det er for lande, der vil være i stand til at sælge produkterne på verdensmarkedet.

Derfor finder vi det også afgørende vigtigt, at Danmark gør alt, hvad det kan for at bekæmpe protektionistiske tendenser. Vi ved jo godt, at der i EF er to holdninger: der er det, vi kalder frihandelslandene, og så er der de lande, som meget ofte ønsker at bruge forskellige protektionistiske tiltag for at beskytte deres eget produktionsapparat. En gang imellem kan man vel også få indtryk af, at der i den nuværende rødkløverregering, ligesom der i EF er to holdninger, kan være to holdninger til det spørgsmål.

Men det er afgørende vigtigt, at man også lever op til Romtraktatens målsætninger om, at man i EF skal arbejde for afskaffelse af restriktionerne i den internationale handel, at man sikrer sig, at EF som sådant i sin handelspolitik afviser protektionismen og i de forskellige internationale fora arbejder for, at man får mere fri verdenshandel.

Her er det vigtigt, at den danske regering lever op til disse principper og gør, hvad den kan for at holde EF-Kommissionen på banen, og gør, hvad den kan for at støtte de lande i EF, der deler det synspunkt, som Danmark har.

Det gælder selvfølgelig i GATT-forhandlingerne, som foregår i øjeblikket. Hver gang der kommer en ny administration i USA, interesserer vi os for, om denne administration er en frihandelsadministration eller det er en protektionistisk administration. Men det samme er selvfølgelig også tilfældet, hver gang der kommer nye regeringer til: Hver gang der kommer nye kommissærer til i EF-Kommissionen, interesserer man sig fra omverdens side for, om EF vil føre frihandelspolitik eller blive mere protektionistisk.

Derfor må vi på det kraftigste henstille til regeringen, at der under ingen omstændigheder kan være slinger i valsen om, hvilken side Danmark støtter i EF.

Det gælder også, når vi taler om forholdet til Øst- og Centraleuropa og til Rusland. Det er også her afgørende vigtigt, at Danmark er i front for at medvirke til, at vi kan få en mere fri og lige samhandel med de pågældende områder. Det er både i erhvervslivets og forbrugernes interesse, men det er så sandelig også en selvstændig politisk interesse, vi har i Europa.

Der har aldrig været tvivl om den danske regerings holdning til disse spørgsmål, mens vi har haft borgerlige regeringer. Der er ingen, der nogen sinde har kunnet være i tvivl om, hvor Danmark vil lægge sin stemme i vægtskålen.

Desværre har vi nu oplevet med den nye rødkløverregering, at man i én konkret sag har sået tvivl om den danske handelspolitik – en sag, som måske ikke har den fantastisk store betydning, men som har en vis principiel betydning, hvor Danmark vel for første gang i mange år har støttet de mere protektionistiske kræfter i EF.

Jeg synes, det er trist, at vi skal opleve en sådan sag, fordi det er forkerte signaler, vi sender ud til omverdenen. Man kan godt forsøge at bortforklare, at vi støttede denne bananløsning i EF, men realiteten er jo, at bananløsningen betyder, at der indføres kvantitative restriktioner, således at forbrugerne ikke længere har det frie valg.

Jeg vælger at tro, at årsagen til, at Danmark kom lidt på afveje, alene er, at en ressortminister ikke har fået koordineret sin politik ordentligt med de øvrige medlemmer af regeringen.

Jeg synes også, man kan se i de indlæg, vi i dag har fået af både statsministeren og udenrigsministeren, at der ikke længere er tvivl om kursen: Danmark er et frihandelsland, og Danmark ønsker fortsat at støtte de lande i EF, der står for frihandelstanken.

Derfor kan vi fuldt ud tilslutte os den dagsorden, som vi er medforslagsstillere til, og som jo klart og tydeligt siger, at Danmark skal modarbejde protektionismen og fortsætte indsatsen for en hurtigere GATT-løsning, samtidig med at vi lukker mere op for de central- og østeuropæiske lande, og samtidig med at vi også åbner for, at den større samhandel, der skal ske mellem EF og de central- og østeuropæiske lande, gerne også skulle munde ud i, at de østeuropæiske lande kan blive medlemmer af EF.

[Kent Kirk]

Så selv om én svale ikke gør nogen sommer – det udtryk kan vi tilslutte os – vælger vi at fortolke det således, at regeringen har trådt lidt ved siden af, men ikke vil gøre det igen, og at Folketinget nok skal leve op til at holde regeringen på den rette frihandelskurs fremover.

Tørnæs (V):

Jeg vil gerne først og fremmest takke for to både fyldige og gode svar på forespørgslen fra såvel statsministeren som fra udenrigsministeren. Det er helt rigtigt, som specielt udenrigsministeren siger, at man ikke skal sådan hæfte sig for meget ved enkeltsager. Nej, men man kommer nu ikke uden om, at det er de handlinger, man foretager sig, om også de står enkeltvis, man bliver bedømt på. Det nytter ikke så forfærdelig meget at have gode hensigter, hvis man agerer imod det.

Jeg vil gerne fastslå, at jeg er aldeles uenig med fru Annette Justs holdning til mund- og klovsyge, når hun siger, at man har indført importforbud, hvis bare der var været et strejf af mund- og klovsyge, og næsten udlægger det som en handelshindring. Når det drejer sig om et importforbud på grund af mund- og klovsyge, er det afgørende vigtigt, at man omgående skrider til handling, om der så kun er det ringeste spor af det. Mund- og klovsyge er en meget farlig smitsom sygdom, som man ikke kan gardere sig nok imod. Vi bør derfor kun have samhandel med de lande, som kan opstille skudsikre garantier for, at der ikke findes mund- og klovsyge i deres besætninger, eller at der ikke er nogen risiko for smittespredning.

Jeg vil gerne sige til fru Annette Just, at det var en af de ting, der var aldeles afgørende for den tidligere regering, og jeg tror bestemt også, det er det for den nuværende regering i forbindelse med etableringen af det indre marked, at der kunne stilles skudsikre garantier op. Når vi har så stor en eksport netop af landbrugsprodukter til lande som ikke mindst Japan, skyldes det jo netop, at vi kan opstille sådanne garantier, og derfor må der ikke efterlades nogen som helst tvivl om, at hvis der er endog den mindste risiko eller strejf af risiko for at få mund- og klovsyge, er det berettiget at indføre importforbud. Det er fri handel, vi skal have – ikke fri sygdomsspredning.

Det var den ene sag, og det er en sag, hvor jeg synes man har reageret fornuftigt og fuldt berettiget.

Hvis vi så ser lidt på en anden sag – banansagen – ja, kan jeg ikke skjule, at det var med megen forbavelse, vi måtte konstatere, at den nuværende regering under afstemningen i EF, hvor Danmark havde den afgørende stemme – det er det, der er det centrale i det: Det var altså ikke ligegyldigt, hvad vi stemte her – altså valgte at lægge sin lod i det, vi kan kalde den protektionistiske skål. Man valgte at gå sammen med lande, som traditionelt står for den protektionistiske linie. Det er da rigtigt, at det er en lidt ligegyldig sag om bananer, men konsekvensen bliver jo altså den, at forbrugerne efter 1. juli vil opleve, at de får dyrere og dårligere bananer, og i øvrigt også at EF's budget skal øges.

Dertil kan man føje, at det jo fortrinsvis er mindre børn og ældre mennesker, der er de største forbrugere af bananer. Og det kan jo undre lidt, at den nuværende regering har fundet netop dem som en målgruppe, man skulle ramme i den sammenhæng.

Men det er selvfølgelig rigtigt, at Danmarks nationaløkonomi ikke lider større skade af, at forbrugerne får dårligere og dyrere bananer. Men det er altså et rigtig dårligt signal.

Det er rigtigt, som det også fremgik af begge besvarelserne, at danske regeringer igennem mange år – både den nuværende, den tidligere regering og regeringer før – har arbejdet ihærdigt for øget liberalisering af verdenshandelen. Der er ingen, der er i tvivl om, at det er i dansk interesse. Det er i det lys, man skal se vores, kan vi sige, lidt manglende forståelse, men jeg vælger ligesom hr. Kent Kirk at fortolke det på den måde, at det var en enlig svale. Det var, skal vi sige, en lille fejl, regeringen som ny kom til at begå her, og det skal den da såmænd også få tilgivelse for.

Men problemet ud over konsekvensen med bananerne er jo, at vi her svigtede vores traditionelle partnere: de lande, som vi arbejder tæt sammen med i bestræbelserne på at få øget liberaliseringen. Lad mig bare nævne lande som Holland og Belgien. Ja, sagen var vel i virkeligheden den, at Holland og Belgien var lige ved at stemme for i december, men så kom de hjem og opdagede, hvilken fejl det var, de var på vej til at begå. Og når Danmark jo klart og entydigt efter et overbevisende flertal i Markedsudvalget naturligvis stemte imod i december, var det lidt pudsigt, at Danmark vendte rundt i fe-

[Tørnæs]

bruar. Men det, der bekymrer mest, er som sagt, at det er de traditionelle frihandelspartnere, vi her har svigtet.

Man kan heller ikke undgå at have bemærket, at beslutningen har givet anledning til så megen uro i Tyskland – det land, der vel er Europas største bananspiser, ikke alene fordi de er mange mennesker, men også pro capita – at Tyskland har indanket sagen for EF-Domstolen og sat spørgsmålstegn ved, om det overhovedet var en lovlig beslutning, og om ikke Tyskland var undtaget, således at man ikke kunne gennemføre det over for Tyskland.

Jeg vil gerne spørge statsministeren eller udenrigsministeren – hvem der nu har lyst til at svare – om vi er indstillet på i frihandelsånden at støtte det tyske sagsanlæg. Jeg har forstået det sådan, at Tyskland påstår, de har en protokol, der fritager dem fra at skulle acceptere denne beslutning, og jeg er meget interesseret i at høre, hvordan regeringen ser på det.

I øvrigt vil jeg gerne sige, at vi vel kan forvente, at de lande, som er blevet ramt af den beslutning – Panama og andre mellemamerikanske lande, de såkaldte dollarbananer – anlægger en sag i GATT-sammenhæng. Jeg vil gerne spørge, om man har gjort sig nogen overvejelser i regeringen om, hvilke indrømmelser vi skulle være parat til at give, hvis eller når man rejser en sådan sag og i givet fald får medhold i, at det er en om ikke GATT-stridig aftale så i hvert fald en aftale, som kræver en afbalancering, således at der skal gives indrømmelser på andre felter.

Jeg vil også gerne spørge, om den told, man her har indført, vil være underlagt 36 pct.-reduktionen, hvis vi får en GATT-aftale. Der arbejdes forhåbentlig også fra den nye regerings side ihærdigt på at få en GATT-aftale igennem, som betyder, hvis det forslag, der foreligger nu, gennemføres, at disse toldmure skal sænkes med 36 pct. over 6 år. Jeg vil gerne spørge, om regeringen har gjort sig nogen overvejelser om, hvorvidt de høje todsatser, som er fastsat nu, er underlagt disse begrænsninger.

Ingen skal være i tvivl om, at det, som optager os aller mest, er, at selve GATT-drøftelserne kan føres til et heldigt resultat. Jeg tror ikke, der er nogen, der er i tvivl om, at Danmark igennem årene har bidraget så kraftigt, som det overhovedet har været muligt, til så hurtigt

som overhovedet muligt at få en velafbalance-ret løsning igennem i GATT. Der er vel næppe nogen, der er i tvivl om, at det kan være et af de elementer eller måske endda det eneste element, der kan fremme økonomisk vækst igen eller, skal vi sige, sætte gang i den økonomiske udvikling.

Jeg mener at have bragt i erfaring her til morgen, at den lidt uheldige sag, den bilaterale sag, mellem Fællesskabet og USA angående offentligt udbud nu skulle være løst eller i hvert fald have fundet en midlertidig afklaring eller måske endelig afklaring.

Jeg vil gerne spørge, om regeringen som formandskab for EF agter at følge den situation op med, at man får sat lidt mere skub i de egentlige GATT-forhandlinger, altså i Uruguayrunden. Jeg lagde mærke til, at statsministeren sagde, han ville drøfte spørgsmålet med præsident Clinton under sit besøg derovre. Jeg ville gerne høre, om man kan løfte lidt af sløret for, hvordan man har tænkt sig at håndtere den opgave, altså prøve på at få sat mere skub i tingene.

Til allersidst vil jeg gerne gøre en bemærkning til hr. Risgaard Knudsen. Disse spørgsmål ligger os jo meget på sinde, og jeg ved, at netop spørgsmålet om bananer og skibsværfter har ligget hr. Risgaard Knudsen meget på sinde. Jeg kan således oplyse Tinget om, at hr. Risgaard Knudsen indtil flere gange i min tid som landbrugsminister indtrængende har opfordret mig til ikke at indgå en aftale svarende til den, der er blevet indgået. Jeg vil derfor gerne stille hr. Risgaard Knudsen det spørgsmål: Hvad er det, der har bevæget hr. Risgaard Knudsen til at ændre den indstilling, som han ellers tidligere så kraftigt og indtrængende har givet udtryk for over for mig?

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Ja, den skal blive ganske kort. Blot for at rette en misforståelse: Hr. Tørnæs hævdede, at jeg har stået her og sagt, at Fremskridtpartiet ikke gik ind for, at man lukkede for import af kød, når der var tilfælde af mund- og klovsyge.

Det er absolut ikke tilfældet. Det, jeg sagde, er: Det er ikke rimeligt, at EF lukker for al import fra hele Østeuropa, når der foreligger ét tilfælde af mund- og klovsyge, som man fandt ud af hvor kom fra. Det er jo det, der er sagen.

[Annette Just]

Man vidste, hvilket område det kom fra, og derfor er det derfra, der skal lukkes. Det er ikke en bloc hele den meget større del af Europa, som Østeuropa jo i virkeligheden er. Det er derfor, jeg synes, at man i virkeligheden lægger en skjult handelshindring, som andre EF-lande måske er mere interesserede i end Danmark.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Jeg synes nok, at den banansag fik lidt rigelig placering i hr. Tørnæs' indlæg og var udtryk for en manglende sans for proportioner. Jeg ærgrer mig lidt over, at vi først under sidste markedsudvalgsmøde har fået indført den bestemmelse, at formanden må fortælle, hvilken stilling partiernes repræsentanter har taget i Markedsudvalget, for hvis jeg kunne have gjort det den dag, man behandlede banansagen i Markedsudvalget, ville hr. Tørnæs ikke kunne have holdt den tale, han holdt i dag.

(Kort bemærkning).

Risgaard Knudsen (S):

I fortsættelse af hr. Ivar Nørgaards korte bemærkning kan jeg ikke tilbageholde den korte bemærkning, at jeg næppe kan tro, at den del af hr. Tørnæs' indlæg, som drejede sig om banansagen, har været forelagt Venstres folketingsgruppe, og jeg kan derfor næppe heller tro, at hr. Tørnæs har dækning for sine udtalelser om den sag i sit eget parti.

Når jeg gør disse bemærkninger, er det også med baggrund i det ønske, at jeg meget gerne ser, at det samlede Folketing af hr. Tørnæs nu bliver orienteret om, hvad Venstres holdning var til den sag, sidst den blev drøftet i Folketingets Markedsudvalg. Sådan har jeg jo lov til at spørge ifølge de traditioner, der gælder for forhandlinger her i Tinget. I modsætning til hr. Tørnæs skal jeg afholde mig fra at gøre forsøg på at referere fra drøftelser i Tingets Markedsudvalg.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg synes nu også, at hr. Tørnæs svang sig ret højt op i de dér bananpalmer, for det er en sag, der er helt ude af proportion. Desuden mener jeg, uden at jeg vil referere fra markeds-

udvalgsmødet, og kan i øvrigt bekræfte, hvad formanden sagde, at vi nok skal passe på, at der ikke bliver to slags parlamenter, sådan at man gør ét i udvalgene, når man er bag lukkede døre, og noget andet offentligt. Det vil i hvert fald skabe mistillid til politikerne.

Men det, der egentlig bragte mig herop, er et spørgsmål til hr. Tørnæs, der jo fremstiller det, som om bananbeslutningen skulle være noget, der nærmest var nyt i EF. Jeg vil gerne spørge hr. Tørnæs, om det ikke er korrekt, at der i den protokol, tyskerne fik, faktisk var en paragraf, der sagde, at denne protokol kunne ændres med et kvalificeret flertal, og at man altså allerede på det tidspunkt havde indset, at det kunne være, at man kom i den situation ad åre, hvad man så gjorde.

Jeg må så sige, at det måske er grunden til, at vi ikke har hørt så meget til den her sag fra tysk side i et stykke tid: Tyskerne ved selv, at den ikke kan holde.

Men så er det selvfølgelig godt, at der er et medlem af parlamentet i Danmark, der stadig væk kæmper tyskernes sag, når de selv har opgivet den.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Lad mig for det første sige til fru Annette Just, at jeg mener, det må stå helt fast, at der skal være sikre garantier fra landene for, at de ikke har mund- og klovtsyge, for at man kan have fri import. Det må ingen være i tvivl om. Der må ingen chancer tages.

Lad mig samlet til hr. Ivar Nørgaard, hr. Risgaard Knudsen og hr. Peter Duetoft sige, at jeg har på intet tidspunkt anfægtet regeringens mandat. Det er klart nok, at regeringen har haft mandat til at gøre det, som regeringen valgte at gøre.

Det, jeg har sat spørgsmålstegn ved, er: Var det nu klogt, hvad regeringen gjorde, uagtet man havde mandat til det? Sagen er jo den, at Holland og Belgien ændrede deres stilling. I december måned var det den tidligere danske regering, der med bred politisk opbakning meget håndfast stemte imod. Holland og Belgien var måske en lille smule nølende, men nu var de krystalklare i deres afvisning af forslaget.

Det er på den baggrund, jeg sætter spørgsmålstegn: Var det nu en klog handling på det ministerrådsmøde? – uagtet man havde man-

[Tørnæs]

dat til at gøre det, det er ikke anfægtet. Var det nu klogt under de omstændigheder at handle på den måde? Det vil jeg stille mig aldeles tvivlende over for ikke mindst på baggrund af de mange gode råd, jeg har fået fra hr. Risgaard Knudsen i min tid som landbrugsminister, hvor hr. Risgaard Knudsen ikke forsømte nogen lejlighed til at indoktrinere mig, forsøge at overbevise mig om, hvor vigtigt det var, at der blev sagt nej til de forslag ikke mindst af hensyn til beskæftigelsen på de forskellige værfter.

Det er også på den baggrund, jeg har stillet det spørgsmål, som jeg ikke fik svar på, til hr. Risgaard Knudsen.

Hvad var årsagen til skiftet hos hr. Risgaard Knudsen?

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Vi har aldrig lagt skjul på – heller ikke i Markedsudvalget – at vi fandt, at det var en vattet holdning, regeringen havde i den her sag.

Men det ændrer ikke noget ved det principielle, som hr. Peter Duetoft tager fat i, nemlig at der var et problem, der skulle finde sin løsning, fordi det indre marked krævede en løsning på det område. Men den løsning kunne man også godt have fundet i de mere frihandelspolitiske tankegange frem for de mere protektionistiske tankegange.

Hvis det var nødvendigt – og det var nødvendigt – at ændre på toldsatserne for at få ens toldsatser i EF, så kunne vi da bare have sat toldsatserne ned til det tyske niveau i alle EF-landene, og så havde der ikke længere været noget problem på det indre marked. Så havde forbrugerne fået gavn af det, og så havde man ikke forsøgt at lave en præferencestilling for nogle bananproducenter og straffet andre.

Der var intet i vejen for, at man kunne have løst problemet og samtidig kunne have forfægtet den frihandelspolitiske tanke og støttet de frihandelspolitiske lande. Jeg synes, at det er værd at få frem her i debatten.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Hr. Kent Kirk har den fordel, at hr. Kent Kirk og hans parti havde en anderledes markant holdning i Markedsudvalget, end hr. Tør-

næs og hans parti havde. Derfor er der ikke de store problemer.

Det er egentlig hr. Tørnæs, der får mig herop. Det kan lyde som teknik, men det er det ikke. Jeg synes, hr. Tørnæs er i gang med at køre os ind på en glidebane uden lige.

Hvis det skal være sådan, at man ikke kan tage partier i Markedsudvalget, som enten ikke siger noget, eller som siger ja, til indtægt for, at de er enige i regeringens politik, så går det galt. Det må være sådan, at partierne i Markedsudvalget siger nej, når de er imod et forslag. Siger partierne ikke nej i Markedsudvalget, må man gå ud fra, at de er enige i forslaget og dermed i mandatet og det, regeringen kører videre med.

Det kan ikke være sådan, som hr. Tørnæs siger nu, at det er regeringen, der fører udenrigspolitikken på det her område. Nej, regeringen har spurgt om et råd i Markedsudvalget og må gå ud fra, at de partier, der ikke siger fra, siger ja.

Derfor, må jeg sige til hr. Tørnæs, går den altså ikke først at glemme at sige nej i et eller andet tilfældigt udvalg – jeg må jo ikke referere, hvad det var for et udvalg – og så komme nu og sige offentligt: Nå, det var vi for resten uenige om.

Man er nødt til at træffe en beslutning. Man er nødt til at sige fra i tide i stedet for at forsøge at køre dobbeltløb. Ellers kan Markedsudvalget som institution ikke overleve.

(Kort bemærkning).

Risgaard Knudsen (S):

For god ordens skyld først den bemærkning, at jeg heller ikke i denne omgang i modsætning til hr. Tørnæs hverken direkte eller indirekte tør gøre forsøg på eller vil gøre forsøg på at referere fra Markedsudvalgets møder. Den tavshed, der her skal være, ønsker jeg også ved den her lejlighed at vise respekt over for.

Dernæst må jeg notere mig, at jeg endnu ikke af hr. Tørnæs har fået svar på mit spørgsmål om, hvad Venstres holdning var i Markedsudvalget forud for det af hr. Tørnæs i dag omtalte ministerrådsmøde.

Når jeg tænker tilbage på, hvad der efter regeringsskiftet har været skrevet om den her sag i forskellige dagblade, kan jeg heller ikke tilbageholde den bemærkning, at hr. Tørnæs' indlæg her i dag vedrørende banansagen ikke så meget – det er i hvert fald det indtryk, jeg sid-

[Risgaard Knudsen]

der med – er en kritik af regeringen. Nej, det er snarere en stærk kritik af Venstres folketingsgruppe og de repræsentanter, som Venstres folketingsgruppe har siddende i Folketingets Markedsudvalg.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Først til hr. Peter Duetoft:

Jamen det er vel således, at selv om regeringen har et mandat, er den ikke forpligtet til at sige ja. Det er vel regeringen, der skal vurdere den forhandlingssituation, den befinder sig i. Det kan vel ikke vendes således, at hvis en regering beder om et mandat og man får det og oven i købet med mange partiers medvirken – og det er vel ingen hemmelighed, at der ikke var vanskeligheder for regeringen med at få det mandat med bred tilslutning – så er den fritaget for at vurdere forhandlingssituationen.

Det, jeg har forholdt mig overordentlig kritisk til, er, at man i den forhandlingssituation, som opstod, alligevel – hvor man havde mulighed for at forhindre det – valgte den protektionistiske side og oven i købet i en situation, hvor lande som Holland og Belgien, der i disse sammenhænge traditionelt står os nær, havde ændret stilling.

Jeg ved ikke, om det kan nytte noget for tredje gang at rette spørgsmål til hr. Risgaard Knudsen om, hvorfor han ændrede stilling. Det behøver vel ikke at være noget, som er omfattet af fortrolighed ifølge Markedsudvalget.

Hr. Risgaard Knudsen kunne eventuelt have ændret denne sin stilling uden for Markedsudvalget og derfor være fri til at svare her på spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg synes for god ordens skyld, at jeg må meddele, at der var ét parti, der helt klart og tydeligt med begrundelse i frihandelsmuligheder sagde nej til, at regeringen fik mandat til at lave ikke blot kvotetildelinger, men også restriktioner for bananhandel.

Det var Fremskridtspartiet, der helt klart og tydeligt sagde fra.

(Kort bemærkning).

Risgaard Knudsen (S):

Skal jeg efter hr. Tørnæs' sidste indlæg tolke hr. Tørnæs på en seriøs måde, må jeg fremhæve, at hr. Tørnæs med sit sidste indlæg har bi-bragt mig, og jeg tror også andre medlemmer af Tinget det bestemte indtryk, at Venstre ved sine repræsentanter i Folketingets Markedsudvalg har været med til at give den nuværende regering det råd i banansagen, som hr. Tørnæs i dag så stærkt har bebrejdet regeringen. Det var dog i sig selv en meget, meget interessant afklaring, og denne afklaring synes jeg også er meget værdifuld at få protokolleret i Folketingstidende.

Dernæst i anledning af hr. Tørnæs' sidste indlæg: Mandater, der gives i Folketingets Markedsudvalg, er ikke noget, en regering skal gå og pjatte med. Jeg forstår, at hr. Tørnæs er af den modsatte opfattelse.

Om den holdning også deles af partiet Venstre, skal være usagt fra min side. Skulle det være tilfældet, er det dybt beklageligt.

Anden næstformand (Grove):

Hr. Kent Kirk for en kort bemærkning, og så agter jeg faktisk at slutte af med en kort bemærkning til hr. Tørnæs.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg har lyttet meget interesseret til hr. Risgaard Knudsens indlæg, og jeg ved, at hr. Risgaard Knudsen ønsker, der skal være rene linier, men jeg har ikke på noget tidspunkt hørt, at der er kommet svar på de spørgsmål, hr. Tørnæs har stillet, og derfor vil jeg på egne vegne nu stille det spørgsmål til hr. Risgaard Knudsen:

Hvad er årsagen til, at hr. Risgaard Knudsen har ændret holdning? Jeg må gå ud fra, at når hr. Risgaard Knudsen ikke har udtalt sig offentligt imod bananforliget, er det, fordi hr. Risgaard Knudsen har ændret holdning.

Hvordan kan det være, at hr. Risgaard Knudsen nu kan acceptere, at mange skibsværftsordrer måske falder væk, fordi vi forhindrer importen af bananer fra Latinamerika?

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg har ligesom hr. Kent Kirk noteret mig, at

[Tørnæs]

til trods for at jeg nu tre gange har anmodet hr. Risgaard Knudsen om her fra denne talerstol at fortælle offentligheden, hvad det er, der har gjort så stærkt indtryk på hr. Risgaard Knudsen, at han har ændret opfattelse i forbindelse med banansagen, har det været forgæves. Det tager jeg så som udtryk for, at hr. Risgaard Knudsen ikke har særlig gode forklaringer, ikke har særlig gode bevæggrunde til at ændre sin stilling.

Lad mig så endelig sige, at med hensyn til mandatgivningen skal ingen drage i tvivl, at man ikke kunne afvise, at der kunne opstå en forhandlingssituation, hvor det kunne være hensigtsmæssigt at ændre den stilling, som den tidligere regering tog, og som den tog klart og tydeligt og oven i købet med bred parlamentarisk støtte.

Det, vi kritiserer bagefter, er: Vi føler ikke, at den situation er opstået i forhandlingsforløbet, og vi er overbevist om, at Danmark var bedre tjent med, at den nye regering havde fastholdt den linie, som den tidligere regering fulgte, og havde fastholdt den tidligere regerings stemmeafgivning.

(Kort bemærkning).

Risgaard Knudsen (S):

Nu kan man næsten ikke med rimelighed forlange, at det skal siges tydeligere fra hr. Tørnæs' side, end det blev her med det sidste indlæg. Nu er det virkelig blevet præciseret meget stærkt af hr. Tørnæs, at Venstres medlemmer af Markedsudvalget har været enige med regeringen i den holdning, som hr. Tørnæs i dag kritiserer regeringen for.

Dernæst den bemærkning: Hvordan vil hr. Tørnæs set med parlamentariske øjne kunne hævde, at jeg skulle kunne ændre det billede?

Anden næstformand (Grove):

Hr. Tørnæs for en kort bemærkning, og så går vi videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg takker for svaret fra hr. Risgaard Knudsen. Det var ikke noget klart svar. Der var ikke nogen begrundelse i det. Jeg forstod på hr. Risgaard Knudsen, at det var nærmest en opgivende holdning.

Da nu hr. Risgaard Knudsen er så uheldig at tilhøre et parti, der er i regering, har hr. Risgaard Knudsen været nødt til at ændre sin holdning, fordi han følte, at det var ingen nytte til at opretholde den, uanset at han helst ville have opretholdt sin oprindelige stilling.

Jeg må fortolke hr. Risgaard Knudsens svar på den måde.

Gade (SF):

Der har været mere fornøjelige elementer i den sidste tids debat. Jeg kan forstå, at Venstre har udskiftet sin markedsordfører med en banapolitisk ordfører. Men jeg tror, at den banapolitiske ordfører hos Venstre tager fejl, når han går så vidt, at han også mener, vi skal indføre banapolitiske forhold her i landet, hvor et mandat ikke længere skal være et mandat. Jeg forestiller mig næsten hr. Tørnæs udstyret med sådan en banan, og at han tager fejl og tror, at han kan skyde med den. Det går ikke, og vi har i virkeligheden en alvorlig debat, som vi ikke burde lade afspore af den her banansag.

Der er nemlig efter SF's opfattelse virkelig problemer med manglende frihandel, når vi skal vurdere EF og resten af den rige verden, USA og Japan. EF har en række toldmure over for resten af verden, og EF's politik på en række områder, f.eks. på landbrugsområdet, virker på en sådan måde, at den effektivt lukker af for konkurrerende produkter fra andre lande.

Dertil kommer desværre nye tendenser til protektionisme også inden for EF. Nogle lande og politiske kræfter arbejder på, at EF skal bruges i den nuværende økonomiske krise med massearbejdsløshed til at lukke af for varer fra landene øst og syd for EF. Dertil skal lægges, at der også er et pres i mange lande for at indføre nationalprotektionisme.

Der er altså problemer nok i forhold til det dramatiske behov, som verden har for at give ulandene og landene i Central- og Østeuropa bedre muligheder for at sælge deres varer på de rige landes markeder.

Det er kendt, at afskaffelse af protektionisme hos os i de rige lande er den bedste hjælp, vi kan give til ulandene, og det vil have langt større betydning for ulandenes økonomi og beskæftigelse end den ulandshjælp, som de rige i nord giver til de fattige lande. Verdensbankens direktør anslog i 1991 tallet for det tab, som de

[Gade]

fattige lande får på grund af protektionisme i den rige verden, til 100 mia. dollars.

Willy Brandt vurderede det også i 1991, og han nåede frem til, at det, vi i den rige del af verden på sin vis stjæler fra de andre, de fattige, er omkring 150 mia. dollars. Det er altså astronomiske beløb, protektionismen på verdensplan tager fra de fattige og sørger for bliver hos de rige.

Der er et akut behov for at tage de første skridt i retning af globalt friere handel. Ulandene presser med rette voldsomt på.

Det er derfor, det er så vigtigt, at der etableres en brugbar GATT-løsning. At det sker hurtigt, er nødvendigt for at undgå et truende tilbagefald til mere protektionisme. Her må Danmark i EF presse på for en hurtig løsning, så EF ikke styres af de snævre landbrugsinteresser, som især Frankrig vil varetage, men som jo da også spiller en rolle i andre lande og indimellem også stikker hovedet frem herhjemme.

Desværre indgår miljø ikke i de globale forhandlinger om mere fri handel. Det er nødvendigt, at miljøet inddrages på en række områder, bl.a. gennem afgifter på energi til transport. SF opfordrer regeringen til at tage nye internationale initiativer på dette område, der er afgørende for, at den friere handel udvikler sig inden for de nødvendige spilleregler, som den globale miljøkrise kræver.

Jeg vil opfordre statsministeren til også at tage dette tema op på mødet med præsident Clinton.

Sker det ikke, kan vi risikere, at vækst i transporten vil føre til voldsomt øgede miljøproblemer.

Disse ændringer er afgørende for, at vi kan komme hæderligt igennem de næste år i verden. Der er altså tale om en fortsat proces for at fjerne protektionisme og ændre systemer, der virker protektionistisk, og derefter opstille de nødvendige spilleregler. Det mener jeg også er vigtigt: De nødvendige spilleregler for den frie handel, både hvad angår miljø, arbejdsmiljø og vilkår for arbejdere.

Det vil føre til store ændringer hos os selv i de kommende år. Vi skal derfor sige ligeud, så det kan høres: Dette projekt lykkes kun, hvis vi vil indstille os på, at det kommer til at koste, og at tiden ikke er til øget materiel velstand hos os.

Hvis vi er fremsynede og dygtige, kan vi tilrettelægge en omstilling i vores eget erhvervsliv, i vor egen produktion, så vi kan udvikle andre produkter og skabe en ny arbejdsdeling og på denne måde også skabe nye arbejdspladser hos os selv.

Vi har allerede både herhjemme og i andre lande mødt de første krusninger som et forvarsel om, hvad der sker, når man går i gang med store omstillinger her: EF's nye landbrugsordning til afløsning af den planøkonomiske ordning fra før er i sin konstruktion en overgangsordning hen imod et mere frit verdensmarked for landbrugsvarer bl.a. gennem lavere kornpriser. SF støtter den del af reformen, som er en overgang til et sådant nyt system, der gør det muligt at føre os frem mod en friere verdenshandel.

Men det mødes af megen modstand hos mange landmænd også herhjemme og især synligt hos franske landmænd. Den voldsomme konfrontation, vi havde for nogle få dage siden om fiskeriet, handler i høj grad også om dette problem. Den handler om, at priserne på fisk er faldet, fordi der nu sælges billigere fisk fra bl.a. Østeuropa på EF-markedet. Det handler meget mere om dette end om kvoterne, for de er ikke mindre i år, end de var sidste år. Vi ved, at det også giver problemer inden for skovbruget med billigt træ fra Østeuropa.

I det hele taget: Alle lande, der producerer de følsomme varer – landbrugsprodukter, tekstiler og stål – må se i øjnene, at vi står over for nogle nødvendige beslutninger og nogle større omstillinger, hvis vi skal hjælpe Central- og Østeuropa, og det skal vi efter SF's opfattelse. Det er afgørende for Europas fremtid.

Derfor vil jeg afslutte mine betragtninger med netop at se på forholdet mellem EF og Central- og Østeuropa i denne sammenhæng.

Hvis det ikke lykkes at hele det delte Europa og erstatte delingen fra den kolde krig med politisk samarbejde, med social sikkerhed, økonomisk fremgang, løsning af miljøproblemerne og beskyttelse af mindretal og menneskerettigheder, så løber vi alle en kæmperisiko, for uden mad og andre basale fornødenheder og med stærkt stigende uligheder i Østeuropa vokser risikoen dag for dag for, at råbet om en stærk mand – og det høres faktisk i landene øst for os – vil kalde en sådan frem i virkeligheden.

[Gade]

Det kræver for det første EF-beslutninger. Enkeltvis kan landene i Vest ikke løse denne kæmpeopgave.

For det andet kræver det, at EF fører økonomisk sikkerhedspolitik.

For det tredje kræver det, at EF udvikler sig åbent og fleksibelt. Netop det understreges i det nationale kompromis som det ene af Danmarks vigtige mål for udviklingen i EF. Derfor lægger vi vægt på, at den dagsorden, som nu er stort flertal i Folketinget vil vedtage, siger, at Danmark skal arbejde for, at vi får forbedret markedsadgang for landene i Central- og Østeuropa, at Danmark skal arbejde for, at der gives tilsagn om medlemskab af EF for Central- og Østeuropa, så de kan få et politisk svar om, at de kan blive medlemmer, og at der kan tilvejebringes en proces, hvor de politisk kan komme med ved bordet hurtigt, og at de kan få lov til at beskytte deres egne markeder i en overgangsperiode, samt at der etableres aftaler med Rusland, der sigter på et frihandelsområde. Det er der perspektiv i, og det er i den sammenhæng, den aktuelle diskussion om frihandel for alvor skal stå sin prøve.

Jeg vil gerne til sidst understrege, at for SF er der to farlige skær for EF's og Europas udvikling i de kommende år, og vi skal styre uden om de to farlige skær.

Det ene er opbygningen af det babelstårn, der vil omdanne EF til Europas Forenede Stater, og det andet er opløsningen i Europa med nationalisme og storstatsdominans til følge, men netop her er det – hvis vi vælger en politik, hvor vi nedbryder handelsbarrierer over for Central- og Østeuropa, hvor vi får det til at hænge nøje sammen med etablering af mere politisk samarbejde mellem alle landene i Europa, og hvor vi lægger vægt på, at der er spilleregler for det med høje minimumsstandarder på miljø, arbejdsmiljø og social dimension – at vi kan lave en politik, der gør, at vi kommer uden om de to farlige skær.

Det er det perspektiv, der ligger i det nationale kompromis, og jeg er glad for, at den dagsorden, der vedtages i dag, tager sit udgangspunkt i denne grundtænkning i det nationale kompromis.

Peter Duetoft (CD):

Fremskridtspartiets forespørgsel bygger på en påstand om, at EF præges af stigende pro-

tektionisme, og det er da let at se, hvorfor Fremskridtspartiet netop på det her tidspunkt har fundet den påstand frem. Det er klart, at det er en påstand, som passer godt ind i den kampagne, som Fremskridtspartiet prøver at skabe op imod folkeafstemningen, nemlig at der skal dannes et Fort Europa, og at Maastricht-aftalen og Edinburgh-aftalen er et led i det.

Det er et ukorrekt udgangspunkt, og efter min opfattelse er det også unfair over for EF at påstå de her ting, men fundamentalismen er åbenbart kommet til Danmark. Fundamentalismen om den frie handel og om liberalismen, som Fremskridtspartiet er præget af, er her altså nu, og det er nærmest en helt religiøs holdning.

Det er faktisk skæbnens ironi, at nogle kommer og påstår, at EF vil være protektionistisk, for faktisk bygger EF-samarbejdet fra starten på to ting. Det ene er et tættere politisk samarbejde, der skal tvinge de gamle fjender til at tale med hinanden, og det andet er, at man skal have fri handel mellem Europas lande, for at man derved kan få økonomisk fremgang, økonomisk vækst, og det vil sige, at der skal være fri bevægelse for varer, for tjenesteydelser, for arbejdskraft og for kapital, og det er det, der er skabt i forbindelse med det indre marked.

Det er klart, at hvis EF's vise fædre og andre, der har arbejdet i EF-systemet, har den grundholdning om, hvad der er godt mellem nationalstaterne i Europa, ville det være både ulogisk og urimeligt at påstå, at de samme mennesker skulle have en anden holdning om verdenssamfundet, og det er da heller ikke korrekt. Det er en Fremskridtspartipåstand, at der er den dobbeltstandard, men o.k. – som jeg har sagt tidligere i dag i en kort bemærkning – Fremskridtspartiet er partiet, der ønsker jungleloven som grundlag for EF, det EF, som har de frie kræfters helt uahæmmede spil, og det kom klart frem under Tingets sidste EF-debat, og det gjorde det såmænd også i dag, hvor det blev sagt, at Maastricht og Edinburgh var dårlige, fordi man ville kontrollere arbejdsmarked og produktion. Fremskridtspartiet vil lade alle producere alt og handle med alt, alle skal udkonkurrere alle, lige meget hvilke omkostninger det så vil have for miljøet, for arbejdsmiljøet, for sikkerhed og for arbejdstid osv., og det

[Peter Duetoft]

er da glædeligt, at en lang række partier, ja, faktisk alle andre, tog afstand fra den holdning. Den uahæmmede handel er udmærket som skrivebordsfilosofi. Den er udmærket i teoribøgerne, men den holder altså ikke i virkelighedens verden, medmindre man kræver den stærkes ret til at dominere de svage.

CD er for fri handel, men vi er ikke tilhængere af uahæmmed fri handel. Der kan være overordnede mål, der naturligt må sætte nogle rammer for handelen, og vi tror ikke, at denne her sag bare kan gøres sort eller hvid.

Vi er enige i, at en af de vigtigste måder at få hjulpet de tidligere socialistiske lande eller den tredje verden på er at få øget samhandel.

Vi kan ikke nogen af stederne nøjes med at give penge uden at følge det op på handelsområdet. Det er ikke mindst vigtigt i forbindelse med statshandelslandene i det gamle Østeuropa, hvor det økonomiske system, byttesystemet med Sovjetunionen, brød sammen – med de økonomiske og sociale følger, det nu har fået.

Vi er også enige i og vil godt ligesom hr. Gade understrege, at en hurtig social og økonomisk fremgang er nødvendig i de områder, hvis ikke nationalistiske og yderliggående kræfter skal vinde frem. Men vi erkender også, at den øgede handel, der skal til for at afhjælpe problemerne, kommer til at koste os noget. Det vil koste noget økonomisk, og det vil gøre vores egen mulighed for at klare arbejdsløshedsproblemerne her i landet mindre, og det vil det selvfølgelig, fordi arbejdsfordeling så bliver den eneste mulighed, og det gør den, fordi en række af de varer, de lande kan producere, også er arbejdskraftkrævende i vores land. Det er klart, at hvis vi skal handle med dem og have deres varer ind, bliver der færre arbejdspladser hos os.

Men vi tror, det er nødvendigt, for det er en kendsgerning, at får vi ikke i løbet af en kortere periode det økonomiske, sociale og miljømæssige niveau op i den tredje verden og det tidligere Sovjet, er det en sikkerhedsrisiko for EF-landene, ikke kun en risiko økonomisk, men bestemt også en fysisk sikkerhedsrisiko.

I CD er vi altså indstillede på at betale prisen, selv om det ikke altid har været populært. Vi tror, de fleste danskere faktisk også er indstillede på at betale prisen, men det kræver én ting, det kræver, at den handel sker på et fair grundlag, og det er her, skrivebordsteoriene

om den frie handel, som fru Annette Just og Fremskridtspartiet fører frem, ikke holder. Vi tror ikke på, at tekstilarbejdersken i Herning bliver arbejdsløs på grund af udkonkurrering fra virksomheder i udlandet. Vi kunne forstå det, hvis den udkonkurrering skete på baggrund af ringe arbejdsmiljø, ringe miljø i almindelighed, børnearbejde, underbetalt arbejde og dobbelt eller tredobbelt arbejdstid. Det tror vi ikke man kan forstå, og det er heller ikke rimeligt at forstå det. Men vi tror, at danskere godt kan være enige om at sige: Fair handel er i orden, og kan vi klare konkurrencen, er det godt, og kan vi ikke, så er det spillets regler. Det afgørende er, at det skal være fair. Det er her, Maastricht-reglerne styrker vores mulighed for at få fair regler. Det er dér, Maastricht-traktaten har sin store styrke, sådan at vi undgår den sociale dumping, der ellers ville underminere vores arbejdsmarked.

Vores hovedsynspunkt vedrørende protektionisme er altså, at vi er imod den, men vi er tilhængere af en liberalisering af handel i en sådan takt, at man kan omstille sig til fair konkurrence, og den omstilling må vi hjælpe med til både i det tidligere Østeuropa og i den tredje verden; det er her, vi har vores opgave.

Men der er jo også en anden vej i forbindelse med de åbne grænser, som fru Annette Just taler så meget om: Men hvad ville der egentlig ske i en række af de lande, vi taler om, hvis vi bare over en nat fjernede grænserne?

Jeg kan ikke forstå, at man ikke har lært af den tyske genforening. Jeg fatter ikke, at man – når man har kunnet se det rigeste af de tidligere Østlande med et endnu rigere land, en af verdens rigeste nationer, som broderation på den anden side og har kunnet se den sociale og økonomiske nød, en hurtig genforening har ført til i det gamle DDR – at man så tror, at man lynhurtigt kan åbne for handelen alle mulige steder i forbindelse med det gamle Østeuropa og Sovjetunionen. Hvad tror man ikke, der ville ske på Balkan, i Ukraine, i Rusland, i Polen, i Tjekkiet og Slovakiet, i Ungarn, hvis man for hurtigt åbnede op og sagde: Nu fjerner vi grænserne i den hellige frihandels navn? Der ville selvfølgelig ske det, at effektive vestlige virksomheder det ene sted efter det andet ville rulle ind og overtage produktionen og markedet. Der ville ske det, at resterne af det økonomiske system ville bryde fuldstændig sammen, så man skulle starte fra nulpunktet.

[Peter Duetoft]

Derfor er sagen jo også, at hvis vi virkelig gjorde det, som fru Annette Just siger, ville der faktisk ske det, at Østeuropa ville opfatte sig som omklamret af nykolonialisme; ja, det ville blive nøjagtig ligesom i Matadorspillet i Danmark: at Vesten købte Rådhuspladsen med hoteller på, og at vi ville blive opfattet som nogle, der rullede over og overtog landene økonomisk. Lidt af følelsen er der i det gamle DDR, og den ville blive mangedoblet. Derfor kan man godt være principielt enig i, at der skal være fri handel, men den bør indføres i en fornuftig takt i forbindelse med omstillingerne. Taler man med erhvervsfolk fra det tidligere Østeuropa, siger de jo også netop dette.

Derfor var jeg meget glad for de udtalelser, der kom fra kommissær Delors, der jo netop understregede, at det godt kunne være, at vi skulle give det politiske signal om at indføre den politiske integration i forhold til Østeuropa så hurtigt som muligt, men at vi skulle indføre den økonomiske lidt efter lidt, efterhånden som mulighederne er der. Jeg erkender, at jeg i længere tid har været skeptisk over for den sammenkobling, og jeg må også erkende, at f.eks. SF har haft den holdning ganske længe, men jeg forstår udmærket godt det synspunkt, at vi skal give Østlandene det håndslag, så de politisk ved, hvor de hører hjemme.

I dagsordenen bruges ordene »tilsagn« til Østeuropa »om medlemskab«. Det har vi ikke noget problem med, men jeg vil godt understrege, at ordet tilsagn for os betyder en markering af, at målet er medlemskab af EF for disse landes vedkommende, men at der ikke deri ligger noget om en fast tidsramme, eller at det skal være over en nat, som jeg siger, og at det selvfølgelig er en proces, som klart bliver sat i gang med det endemål for vores topmøde i København, men at det ikke er noget, der sker nu hej, vilde dyr, for det tror jeg vil ødelægge for meget.

Til sidst vil jeg bare sige, som jeg også sagde i den korte bemærkning: at jeg synes, banansagen har fået alt for meget i denne diskussion. Men jeg må fastholde, at en af de ting, man også må have med, når man diskuterer disse slagord om den frie handel, er, at vi har en forpligtelse over for en række ulande. Disse meget svage lande er vi altså nødt til at tage med i vurderingen af, hvor hurtigt frihandel kan indføres. Og afgørelsen i banansagen var rigtig,

for den var et led i den ulandspolitiske holdning, at meget svage lande, som er afhængige af nogle ganske enkelte produkter, ikke skal udkonkurreres af rigere lande, som bare kan vælte ind på markedet. Man skal passe på, at det her ikke bliver alt for religiøst, vil jeg sige til fru Annette Just. Protektionisme er et fælt ord, men fri handel uden grænser, hæmningsløs handel uden grænser, er lige så fæle ord.

Anden næstformand (Grove):

Den røde lampe er et tegn på, at taletiden er udløbet.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det var dog en imponerende smøre, vi her fik fra hr. Peter Duetoft om, at når Fremskridtspartiet taler om frihandel og samhandel i Europa, er det det samme som at indlemme de pågældende lande i EF. Hr. Peter Duetoft satte helt klart og tydeligt lighedstegn med hensyn til, hvordan Østtyskland var løbet ind i problemer, da det blev indlemmet i resten af Tyskland, og spurgte, om det var den slags, vi ønskede.

Nu har vi faktisk ikke på noget tidspunkt bedt om at få indlemmet Polen, Ungarn, Tjekkiet og Slovakiet, eller hvad de alle sammen hedder, i EF på nuværende tidspunkt. Men vi har lyttet til, hvad politikerne i disse lande, også de baltiske, har bedt og tigget om: Kan vi dog i det mindste ikke få lov til at handle? Det eneste, de får at vide, er: Vi kan da give jer en slump penge, så kan I se, hvad I kan bruge dem til.

Men de får ikke lov til selv at producere noget, som kan sælges i Vesteuropa for hård valuta. Selvfølgelig skal de kunne tjene deres egen valuta, sådan at de bevarer deres selvrespekt, men det eneste, EF gør, er at give almiser ud.

Derfor lytter jeg mere til, hvad man siger i Ungarn, Polen og de baltiske lande – for at give et par eksempler – end jeg lytter til hr. Peter Duetoft. Politikerne i disse lande siger: Lad os få nogle investeringer i vores eget land, således at vi får mulighed for at producere varer, som kan sælges til Vesteuropa for hård valuta, »cool cash«.

Men at sige – det var jeg i øvrigt glad for at hr. Peter Duetoft helt klart og tydeligt sagde –

[Annette Just]

at Maastricht-traktaten primært skal sikre den politiske kontrol med de fire uhyrer – det anbefalede CD også, da vi stemte for det indre marked – fri kapitalbevægelse, frihed for varer, frihed for personer og frihed for tjenesteydelser! Det sidste går Fremskridtspartiet ind for. Vi går ikke ind for den politiske kontrol af det hele, som vi nu lige har sat i gang.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg vil da takke for den bevægelse i CD's synspunkter, som hr. Peter Duetoft i dag giver udtryk for. Det er jeg glad for, men jeg mener nok, CD mangler noget i sine overvejelser om behovet for at åbne. Og her tror jeg, at vi skal interessere os meget mere for, for det første at de central- og østeuropæiske lande skal have lov til at sidde med ved bordet politisk og have tilsagn om medlemskab, for det andet at de skal have mulighed for at beskytte deres egne markeder i en lang overgangsperiode – det er vel det, der er det væsentlige – samtidig med at de skal have lov til at sælge på vores markeder. Det vil jeg ikke påstå bliver lettere for os i den nødvendige omstillingsproces, men det er det, der er nødvendigt: at vi giver dem et tilsagn om, at de også har lov til at beskytte deres markeder. De tal, vi kender i dag, viser, at vores varer strømmer ind på deres markeder, mens de har store problemer med at sælge deres varer på vores markeder.

Må jeg så sige til fru Annette Just: Det er jo klar snak, at der ikke skal være nogen som helst politisk kontrol, men så er det, vi andre får vanskeligheder, når vi skal ud og fortælle f.eks. en tekstilarbejder i Herning, hvor jeg er valgt, og hvor statsministeren jo også er valgt, at der skal åbnes for tekstilvarer fra Polen. Det mener jeg der skal – for at få Europa til at hænge sammen. Jeg vil sige til den tekstilarbejder i Herning, at hun ikke skal risikere, at hendes arbejdsgiver flytter fabrikken fra Herning til Polen, hvis det er for at svine vandet i Østersøen til nede ved Polen. Vi må have et politisk samarbejde her, så der bliver minimumsregler for miljø, arbejdsmiljø og sociale rettigheder. Det er derfor, det politiske er så nødvendigt, især hvis vi vil integrere og åbne op over for Østeuropa. Det er det, der er essentielt i denne debat.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

I denne sag tror jeg ikke, hr. Gade og jeg er så uenige. Tilsagn om medlemskab – ja! Jeg er også enig i, at disse lande skal sidde med ved bordet politisk. Det var faktisk det, jeg sagde, og jeg er glad for, at hr. Delors nu også har det synspunkt. Men hvad jeg er bange for, er, at man i ordene »tilsagn om medlemskab« lægger et over nat-medlemskab, der er 100 pct., og dermed lover de lande mere, end man kan holde. Det værste, der overhovedet kan ske på Københavnstopmødet, er jo, at man vedtager nogle beslutninger, som så ikke holder alligevel. Så bliver frustrationen endnu større.

Det, jeg holder fast i, er, at disse lande skal have en markering af, at de kan blive medlemmer. De skal have de politiske muligheder for at deltage, men på den handelsmæssige side må der altså være nogle grænser i første omgang, nogle overgangsordninger, som jo ikke er anderledes end dem, Spanien og Portugal og Grækenland fik i sin tid. Det kan være, at de skal være på et andet niveau, når det er Østeuropa, vi taler om, men i princippet er det jo det samme.

I øvrigt er jeg selvfølgelig enig i, at man godt kan have en grænse, der er åben den ene vej og ikke den anden vej. Det er netop det, jeg står og siger: at man er nødt til at bruge handelspolitikken på den måde; det er ikke, som fru Annette Just tror: at fri handel løser alle problemer. Jeg er enig i, at man bliver nødt til at beskytte disse landes produkter i en periode, og jeg er også enig i, at de ikke bare hæmningsløst skal kunne sælge produkter her, som ikke lever op til miljøkrav osv.

Må jeg lige til sidst sige til fru Annette Just, at hvis fru Annette Just ville gå tilbage og se, hvad der faktisk skete i forbindelse med den tyske genforening, ville hun konstatere, at det ikke var det, at det pludselig blev ét land af navn, der var problemet. Det havde ikke givet nogen problemer. Næh, det, der var problemet, var jo, at man i løbet af utrolig kort tid lod den vestlige økonomi rulle ind i DDR uden nogen som helst form for hæmninger. Det, der har givet problemet, er den frie handel uden restriktioner mellem det gamle DDR og det gamle Vesttyskland, for det førte til, at det økonomiske liv i det gamle DDR døde ud. Derfor er det ikke korrekt, når fru Annette Just siger, at de dér ting kan sammenlignes.

[Peter Duetoft]

I øvrigt lytter jeg meget gerne til politikere, men jeg lytter mere til borgere og erhvervsfolk i de lande, vi taler om. Prøv engang at tale med dem, vil jeg sige til fru Annette Just, i stedet for at lytte til de flotte taler ved konferencerne!

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg vil bruge denne korte bemærkning til at prøve at komme lidt tættere på diskussionen om, hvordan landene i Central- og Østeuropa hurtigt kan blive medlemmer. Jeg tror, det er afgørende for en fredelig udvikling i Central- og Østeuropa, at de får sikkerhed for, at de bliver medlemmer, og at de også – måske før mange har gjort sig det klart – kommer til at sidde med ved bordet politisk, altså kommer med til ministerrådsmøder. Så skal vi i nogen grad vende den optagelsesproces, vi har været vant til, om og sige: Vi starter med, at de sidder med ved bordet. Men vi ved godt, at på en række områder har de behov for at beskytte deres markeder, og dér skal de måske have endog meget lange overgangsperioder. Men det er sådan, at de ryger ind nu og hurtigt, og derefter er der overgangsperioder.

Jeg tror ikke, vi behøver at være uenige, men for afklaringens skyld kunne det være vigtigt at få denne debat gjort mere klar, for hvis det er det, vi er ved at blive enige om i den danske debat, så er det at vende optagelsesbetingelserne lidt på hovedet i forhold til, hvordan det er foregået tidligere, således at man ikke skal sidde og forhandle i 5-7 år og alt er forhandlet på plads, inden man bliver medlem. Det mener jeg er farligt og forkert, og jeg mener, at landene i Østeuropa har brug for det svar, at de kan komme med tidligere, og så kan man, mens de sidder med ved bordet, også diskutere videre område for område, overgangsordning for overgangsordning.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

I princippet er jeg enig med hr. Gade, for der skal naturligvis være en eller form for forhandling, inden den politiske praksis kommer i gang, men den kan formodentlig gøres meget kort. Dermed ligner det forholdene for Grækenland, Spanien og Portugal, hvor de jo var med politisk, men havde 10-årige overgangs-

ordninger på det økonomiske område. Hvorfor skulle man ikke i løbet af de første år i overgangsperioderne kunne diskutere økonomien, når det politiske var i orden? Jeg er ikke afvisende over for den tanke, men det forudsætter én ting, som hr. Gade og jeg heldigvis nu er enige om, og det er, at al den snak og stilstand, der er i Europa på grund af Danmarks holdning til Maastricht-traktaten og Edinburgh-afgørelsen, må holde op, så vi kan komme i gang med at få EF-systemet til at tage sig af andet end netop den diskussion. Alt det her er jo passé, hvis det bliver et nej den 18. maj, for så er kræfterne brugt på at forsøge at reddé stumperne internt i EF, og så er der ikke kræfter til at åbne op og få disse forhandlinger i gang.

Så lad os *nu* få ryddet os til side, sådan at det bliver et ja, og derefter bruge kræfterne på det, der er endnu vigtigere, nemlig at skabe et stabilt og sikkert Europa for fremtiden, det, som Maastricht-traktaten og Edinburgh-afgørelsen kan være fundamentet for. Så kan vi komme i den retning, som hr. Gade og jeg er enige om, og som fru Annette Just er meget uenig i. Det må jo så være fru Annette Justs egen sag.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Vi er tilbage i talerrækken.

Elisabeth Arnold (RV):

Også fra Det Radikale Venstres side vil vi takke både statsministeren og udenrigsministeren for deres svartaler til denne forespørgsel. Udenrigsministerens tale indeholdt jo adskillige eksempler på, hvilke bestræbelser man gør for at få fremmet frihandelen og for at få afskaffet protektionismen inden for EF-området. Men jeg synes også, at ministerens svar klargjorde, at vi arbejder op ad bakke. Frihandel er et plusord, og det har det bedst i opgangstider. Nedgangstider giver grobund for protektionisme, og det kræver stort, stort politisk hånddelag at få afskaffet protektionistiske tiltag.

Banansagen synes jeg er et uendelig dårligt eksempel, og den diskussion vil jeg i øvrigt ikke blande mig i mere. Den endte jo nærmest med at blive et slagsmål om, hvem der havde sagt hvad i Markedsudvalget, og det kan vi så mere os med senere hen. Men banansagen er et dårligt eksempel på EF's protektionisme.

[Elisabeth Arnold]

Jeg synes derimod, at det, som flere andre ordførere har nævnt – landbrugspolitikken og andre dele af politikken, også fiskeripolitikken – er eksempler på, hvilke problemer det i virkeligheden giver. Det er også eksempler på, hvor godt vi i virkeligheden behandler vore egne landes befolkninger eller brancher eller dem, der er tilknyttet bestemte erhverv.

Et enkelt eksempel: Ammeko-præmien, som blev forhøjet for nogle år siden i forbindelse med, at man gav adgang for nogle partier prima ungarsk oksekød til det europæiske marked. Det betød selvfølgelig, at de lagre af oksekød, der i forvejen var i EF, stadig væk blev tilført oksekød. Og det var jo ikke så godt, når man samtidig indførte ungarsk oksekød, som var fremragende, og som udmærket kunne konkurrere med det europæiske oksekød. Derfor blev man nødt til at sige til bønderne: I får lidt flere penge for at beholde jeres køer på marken og amme deres kalve i stedet for at slagte dem.

De mekanismer er effektive, de er fintmærkende, der er mange små skruer at stille på. Men de viser jo, hvor godt vi i virkeligheden behandler vore egne borgere i EF-landene for at beskytte dem mod konkurrencen fra billigere lande uden for EF. For det er jo det, protektionisme handler om: at beskytte sine egne. Det er jo de ordninger, vi skal tage fat på, og det er dem, det er så forbandet vanskeligt at tage fat på, fordi vi skal have slagsmålet internt i vore egne lande og ikke med landene uden om os.

Vi har i virkeligheden to valg: Vi kan vælge mellem pest og kolera. Hvis vi vælger protektionismen, får vi slagsmålet udadtil. Så får vi uddybet kløfterne mellem os og vore handelspartnere, vi får forstørret forskellene i velstand mellem dem udenfor og dem indenfor, og det er noget skidt; det synes Fremskridtspartiet også. Hvis vi vælger frihandel – det vil jeg også gerne have, og det vil andre også gerne – så får vi slagsmålet med vore egne. Så skal vi forklare dem, at det her betyder, at de også kan gå neddem og hjem; deres virksomheder kan blive nødt til at lukke eller flytte. Det er dér, slagsmålet står: Vil vi have det indendørs i vore egne lande, eller vil vi have det på regionalt plan eller globalt plan?

Jeg foretrækker at have det internt i vore egne lande og så give plads for den globale eller

regionale udjævning. Kun derved undgår vi konflikter i et fremtidigt Europa, konflikter, som altid har deres bund i sociale uligheder og ikke noget som helst andet. Sociale uligheder og velstandsforskelle, som enhver kan se i fjernsynet, er det, der giver anledning til konflikter. Det er dem, vi skal undgå i fremtiden. Derfor går vi varmt ind for, at vi gør alt, hvad vi kan, for at få indført så mange associeringsaftaler og frihandelsaftaler og åbningsaftaler som overhovedet muligt. Det er Europas eneste mulighed for at overleve på længere sigt som et fredeligt område.

Til sidst vil jeg sige om dagsordenen, at den lukker lidt op for noget af det, som vi gerne skulle have i fremtiden: forbedret markedsadgang for landene i Central- og Østeuropa og tilsagn om medlemskab af EF. Jeg synes, det er utroligt, at man i disse tider stadig væk kan tale om, at der er noget at hente uden for EF-samarbejdet. En smuldring og desintegration af det europæiske samarbejde med genopståelse eller genoplivning af nationalisme og genopførelse af nationale toldmure til følge vil kun skabe forøgede konflikter og gøre de store lande endnu mere magtfulde og de små lande retsløse og gøre det uendelig meget vanskeligere for de lande, der har behov for hjælp nu, nogen sinde at komme op i velstand og komme på lige fod med os andre.

Derfor støtter vi dagsordenen og regner med, at den bliver vedtaget.

Lysholm Christensen (KRF):

Jeg skal først takke statsministeren og udenrigsministeren for besvarelsen af forespørgslen her. Det var gode og grundige besvarelser, vi fik, som var, synes jeg, ganske udmærkede.

Det er åbenbart Fremskridtspartiets udgangspunkt her, at der findes protektionistiske elementer i EF-samhandelen. Det må jo være det, der er udgangspunktet. Man kan jo ikke bede om, at disse protektionistiske tendenser bliver modarbejdet, hvis de ikke eksisterer. Det er ligesom udgangspunktet for debatten her, at sådan noget eksisterer.

Det er tilsyneladende den såkaldte banansag, der har været med til at udløse denne debat. Det skal jeg nu ikke knytte mange kommentarer til, for jeg mener ikke, at den sag kan bære mere, end der er sagt om den allerede. Jeg mener blot, at det var en rigtig afgørelse,

[Lysholm Christensen]

man traf i den givne situation. Den sag er nok mere kompliceret end som så.

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at Kristeligt Folkepartis positive holdning til EF-samarbejdet i høj grad er knyttet til bestræbelserne for at få en fri verdenshandel. Det er ikke blot noget, som selvfølgelig er knyttet til EF-området og det indre marked, men bestemt også et spørgsmål om frie vilkår for handel med hele verden, det være sig central- og østeuropæiske lande, EFTA-landene, lande inden for Lomékonventionen, og hvad der ellers kan nævnes af grupperinger i samhandelen på verdensplan.

Det er uhyre vigtigt, hvis vi skal have udlignet nogle af de meget store sociale forskelle, der er landene imellem, og hvis vi skal skabe fred og stabilitet på verdensplan, at der er gode vilkår for verdenshandelen. Derfor noterer jeg også med tilfredshed, at udenrigsministeren og statsministeren i besvarelsenerne kan nævne en række positive træk, ja konkrete eksempler på, at bestræbelserne for en fri verdenshandel er lykkedes. Der er heldigvis en række positive elementer, som kan trækkes frem i den anledning.

Men der er desværre et stykke vej endnu, før vi kan tale om fri verdenshandel. GATT-forhandlingerne taler jo deres tydelige sprog om, at det slet ikke er så nemt endda. Der vil nok til alle tider være lande, erhvervsgrupper og personer, som vil beskytte deres egne varer. At forestille sig, at man kan afskaffe den egoisme, som driver dem dertil, er nok nærmest utopisk. Det er jo lidt af en grundskavank i den menneskelige race, at vi prøver at beskytte os selv og vore egne værdier. Alle vil jo gerne handle med hinanden, men alle vil også gerne have fordele af det. Handel er normalt ikke filantropi. Den er noget, man gerne selv vil profitere af. Derfor er der indbygget en modsætning i det her, som altid vil være et problem.

Det skal dog ikke forhindre os i at kæmpe videre, for der er nok at slås med. Jeg vil nævne et par områder, hvor jeg synes det i særlig grad er vigtigt at bekæmpe protektionismen, hvor den stikker hovedet op, og hvor Danmark har et særligt ansvar i denne periode, hvor Danmark sidder med formandskabet i EF.

Først Central- og Østeuropa: Vi må gøre os klart, at en reel hjælp til disse nye demokratier og deres befolkninger – altså i Centraleuropa

og de tidligere Sovjetrepublikker – ikke kun består i økonomisk bistand og knowhow. Den bedste hjælp til disse lande består jo netop i samhandel, og det koster.

Det koster for os at have en samhandel med disse lande, som virkelig gavner dem. Det har sin pris for dansk skovbrug, når vi importerer billigt træ fra Østeuropa. Det kan også komme til at koste dansk landbrug. Det har godt nok ikke kostet så meget endnu, men på et tidspunkt, hvor landbruget i disse lande kommer op i lidt større omdrejninger, kan det komme til at koste dansk landbrug en del, for der er et potentiel her. Der er god landbrugsjord; der kan produceres meget i disse områder, som kan komme til at true noget af dansk landbrugseksport. Og det koster også arbejdspladser, f.eks. i tekstilindustrien, når folk i Polen kan levere varen betydelig billigere, end dansk arbejdskraft kan gøre det.

Men den pris må det danske samfund i fællesskab være med til at betale, hvis vi virkelig mener noget med de pæne ord om hjælp til Østeuropa. Hvis man ser problemet i et lidt større tidsperspektiv, kunne man jo vende det til noget, som er i vores egen interesse: at betale denne pris for at skabe stabile demokratiske forhold i disse lande, for konsekvenserne af ustabilitet eller tilbageskridt i retning af diktatur i Østeuropa kan jo blive et alvorligt problem for Danmark i form af flygtningestrømme, og hvad ved jeg. Derfor kan man egentlig godt vende dette om og sige: Vi har en egeninteresse i at betale den pris allerede nu for at stabilisere området og hjælpe det menneskeligt på fode.

Derfor haster det med handelsaftaler med disse lande fra EF's side, og det haster med forberedelser til optagelse af nye medlemslande. Jeg siger netop forberedelser, for det er ikke noget, vi kan klare fra den ene dag til den anden, men det er vigtigt, at forberedelserne bliver sat i gang.

Protektionismen stikker også hovedet frem i forhold til tredjelændene. Det er jo ikke helt ubegrundet, når disse lande ofte har talt om »Fæstning Europa«, altså om EF som et område, der prøver at lukke sig inde og klare sig selv, rotte sig sammen over for andre store handelsblokke. Det er vigtigt, at vi også indtager samhandelen med disse lande i vores bistandspolitik, for den bedste hjælp, vi kan

[Lysholm Christensen]

yde til ulandene, er jo netop, at vi handler med dem. Der er forholdet det samme som til Østeuropa, måske bare i endnu højere grad: Den bedste bistand er handelssamkvem. Derfor er det vigtigt, at det inddrages i vores ulandspolitik.

Der kunne nævnes andre områder, hvor protektionismen stikker hovedet frem.

Jeg skal nøjes med disse to områder og blot slutte af med at nævne, at frihandelen er i modvind, og i øjeblikket er den i modvind på to fronter, dels fordi vi er inde i en depressionstid, hvor alle prøver at beskytte sig selv og deres egen handel, dels, som jeg nævnte tidligere, fordi handel normalt ikke er filantropi, men er et eller andet med, at man gerne selv vil have udbytte af denne handel. Vi har to kraftige, modstridende interesser her, som kan være en hindring for en fri verdenshandel. Derfor er det så vigtigt, at vi er opmærksom på det og prøver at modarbejde det så godt, vi kan.

Jeg skal til slut sige, at vi selvfølgelig kan godkende den foreslåede dagsorden, som syv partier står bag, og at den kan være med til fortsat at arbejde frem mod en fri verdenshandel.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg vil først gøre nogle bemærkninger om denne debats mest kuriøse, men jeg synes også farlige indslag, nemlig fru Annette Justs bemærkninger om mund- og klovsygen.

Jeg må sige, at jeg synes, det var en uansvarlig tale, fru Annette Just holdt om dette. Det nytter ikke, at man driver frihandelssynspunktet så vidt, at der ikke engang skal være begrænsninger over for spredning af en overordentlig smitsom, farlig og kostbar kvægsygdom.

Jeg er helt enig i de betragtninger, hr. Tørnæs med sin baggrund og sine erfaringer gjorde gældende på dette punkt, og det nytter ikke noget at tale om, at der er en lille snert af mund- og klovsyge, men det gør ikke så meget, og lad os ikke være hysteriske.

Jeg vil gerne give et eksempel på, hvor besværlig denne diskussion er. Fru Annette Just sagde, at den lille snert af mund- og klovsyge, man havde konstateret, kom fra Ungarn. Det er forkert. Efter alt, hvad vi ved, kom den fra Kroatien, men man ved jo aldrig rigtig, for det kunne godt være, den kom fra Ungarn. Det har

jeg ingen anelse om og ingen mistanke om, og vore ungarske venner ville blive meget ulykkelige, hvis de hørte, at det var derfra, den kom. Men det er ikke så nemt, når det drejer sig om produkter af denne art, nøjagtigt at vide, hvor oprindelsen var, og derfor er man i tilfælde af mund- og klovsyge nødt til at lukke af for et meget større område og undersøge sagen til bunds.

Det er, hvad der sker. Forhåbentlig kan det importforbud, der er tale om, snart ophæves på grundlag af seriøs og solid veterinær rådgivning.

Et enkelt lille tal burde også fortælle fru Annette Just, at hun her er helt galt på den. Danmark har en eksport af animalske landbrugsprodukter på i hvert fald 25 mia. kr. om året. Vores eksport af disse produkter er helt og holdent afhængig af, at der i udlandet er tillid til, at vore produkter er sunde og frit bør kunne eksporteres. Opstår der den mindste mistanke om, at vore produkter er inficerede med en farlig kvægsygdom, ja, så falder hammeren, og så udsætter vi os selv for, at vi bliver ramt hårdt på vores afsætning.

Derfor er det ikke alene principielt rigtigt at gribe ind med konsekvens, men det er også økonomisk rigtigt, og her har vi lige netop et kerneeksempel på, at fru Annette Just driver frihandelssynspunktet ud over kanten, hvor det ikke kan bære. Er der noget sted, vi skal gribe ind, er det netop, hvor det drejer sig om at kontrollere produktets sundhed, og at man trygt kan omgås dem.

Jeg skal i øvrigt kun gøre den ene bemærkning til fru Annette Just, at det var, som om fru Annette Just talte om, at vi skulle genoplive frihandelen her i Europa. Jamen vi har jo frihandel. Der er ikke noget angreb på den.

Bananerne har indtaget en vis plads i debatten. Jeg synes for ikke bare at tale om proportionerne, men bringe dem rigtigt på plads, at vi skal undersøge, hvad det handler om.

I 1990 havde Danmark en import af bananer fra dollarområdet, som vi her taler om, på 165 mio. kr. Af en samlet dansk vareimport, skal vi sige på den anden side af 200 mia. kr., taler vi her om en import, der udgjorde 165 mio. kr.

Den danske import af dollarbananer vil blive marginalt påvirket af denne aftale. Ingen kan vide hvor meget. Det kommer også an på udviklingen på markedet. Det er jo ikke sådan,

[Udenrigsministeren]

at det danske marked er blevet kvoteret. Det er oven i købet sådan, at EF har sagt, at hvis der bliver ekstra efterspørgsel efter dollarbananer, må vi se på det. Så kan vi tillade større import.

Det er under alle omstændigheder et beløb, der er langt mindre end 165 mio. kr., og det tillader man sig fra Venstres og De Konservatives side at gøre til et stort handelspolitisk problem som eksempel på protektionisme. Det er det, også fru Annette Just har brugt det til. Det er aldeles ude af proportion med de rigtige forhold i vores handelspolitik. Jeg synes, sagen er for lille til, at den kan bruges som et angreb på vores handelspolitik. Det er i hvert fald aldeles uden sammenhæng med virkeligheden. Jeg har regnet ud, at hvis det endelig gik så galt, hvad jeg ikke tror, at 20 mio. kr.s import af bananer blev påvirket af dette her, ville det svare til en tiendedel af 1 promille af Danmarks samlede import. Hvad det har med protektionisme at gøre, forstår jeg ikke.

Dertil kommer, og det skal være den afsluttende betragtning, at det under alle forhold var nødvendigt at gøre noget på bananområdet, for når der er fri cirkulation inden for det indre marked, hvor varerne altså frit kan bevæge sig, kan man ikke have et regime, hvor der i Tyskland er nul told på bananer, mens der f.eks. i Danmark er 20 pct.s told på bananer. Så er man nødt til at skabe et fælles regime, ellers hænger markedet ikke sammen. Man kan sige, at prisen for at have et stort indre marked er, at hvert land for sig ikke kan have specielle toldsatser på det ene og det andet område. Det er en pris, der er værd at betale, vil jeg gerne sige.

Der er blevet spurgt om Tysklands holdning. Det er rigtigt, at den tyske regering lige siden vedtagelsen har bebudet, at den vil anlægge sag ved Den Europæiske Domstol. Vi har endnu ikke set sagsanlægget. Jeg venter, det kommer, for det har den tyske regering bebudet, men vi har ikke set det, og derfor ved vi i dette øjeblik ikke, på hvilken måde den tyske regering juridisk vil argumentere for, at bananaaftalen er forkert. Formentlig vil det være en påstand om, at aftalen er i strid med GATT-reglerne. Under ingen omstændigheder bliver det en påstand om, at man ikke kan lave om på bananregimet på grund af den særlige protokol, for protokollen siger helt klart i sit eget indhold, at man med kvalificeret flertal kan ændre protokollens indhold.

Jeg vil gerne slutte af med at takke for debatten. Den viser fundamentalt stor tilslutning til frihandelslinien i dansk udenrigshandel. EF er handelspolitisk et åbent område, EF skal forblive et åbent område, og Danmark skal være i spidsen for denne udvikling. Det skal vi være af principielle grunde, og det skal vi også være, fordi al vores erfaring både fra mellemkrigstiden og især fra efterkrigstiden viser, at fri vareudveksling er en forudsætning for øget velstand både hos dem, der importerer, og dem, der eksporterer. Man har gensidig gavn af en udvidet fri handel.

Jeg glæder mig over, at syv af Folketingets otte partier, nemlig de, som også står bag at anbefale danske vælgere at sige ja den 18. maj, kan samles om at hævde frihandelssynspunkterne i den vedtagelse, som vi om et øjeblik vil gøre, når vi stemmer om dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg finder det overordentlig farligt, når udenrigsministeren ser på spørgsmålet om frihandelsprincipper og så koger det ned til, at det drejer sig om 165 mio. kr. i forhold til en udenrigshandel på 200 mia. kr. Grunden til, at jeg finder det farligt, er, at vi ikke taler om Danmarks samhandel, men om EF's samhandel, og vi taler om, hvilken politik EF skal følge på området. Det er dog en kendsgerning, at den tyske forbundsregering har fundet, at denne sag er af så principiel en karakter, at de mener, det er nødvendigt at indklage den for EF-Domstolen. Så det er ikke et spørgsmål om, hvor meget det betyder for Danmarks samhandel.

Jeg mener heller ikke, man kan negligere frihandelsideerne på den måde, som udenrigsministeren gør det, for jeg er helt overbevist om, at Costa Rica, som rammes af denne beslutning, føler, at det har voldsom betydning for deres økonomi. Det er ikke kun et spørgsmål om, hvorvidt man har gevinst eller tab ved at føre frihandelsprincipperne igennem. Det er også et spørgsmål om, hvilke politiske linier man ønsker at lægge.

Derfor har vi fra konservativ side prøvet at koncentrere os om det mere politiske: Hvad er det for en politik, Danmark skal føre på dette område? Hvad er det for kræfter, Danmark skal støtte i EF?

[Kent Kirk]

Jeg er også glad for den dagsorden, vi nu bliver enige om, for den fører Danmark tilbage på sporet, hvor vi er dem, der støtter frihandelslandene i EF.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg synes, det er noget frygteligt vrøvl, hr. Kent Kirk siger her fra talerstolen. Man kan drive et principielt synspunkt ud i det absurde. For det første spørgsmålet om principiel frihandel: Alle ved, og hr. Kent Kirk ved det også, at det, vi diskuterer, er en friere handel, hvor der stadig er en lang række restriktioner osv., men der er en proces i gang. GATT vil ikke være total frihandel, men en friere handel. Det er det ene, jeg vil sige.

Det andet er, at vi ikke må diskutere beløbsstørrelser for at måle, hvad der er vigtigt. Det forstår jeg ikke noget af. Jeg nævnte et tal, som jeg synes er vigtigt i debatten her. Det er det, Verdensbankens direktør offentliggjorde i 1991, hvor han sagde: Vi i den rige verden hugger – det er ikke et direkte citat, men vi beholder 100 mia. dollar hos os selv, som egentlig tilkommer ulandene, fordi vi laver protektionisme.

Det er vel vigtigere at få vendt processen og tage disse ting så alvorligt, at vi kommer til at snakke om det, der er det vigtige: Hvordan laver vi en omstilling af vores produktion? Hvordan laver vi nogle nye arbejdsdelinger? Og hvordan skaber vi et politisk samarbejde mellem de lande, vi skal handle med, så vi får handelen til at foregå miljømæssigt og socialt hæderligt?

Statsministeren (Nyrup Rasmussen):

Udenrigsministeren har i sit indlæg givet en, synes jeg, fyldestgørende svarredegerelse på de mange fejlagtige udtalelser, som jeg gerne vil være enig med udenrigsministeren i er blevet fremsat i debatten i dag fra fru Annette Justs side. Jeg kan helt og fuldt tilslutte mig de præciseringer, der heroppefra er givet fra udenrigsministerens side.

Jeg har derfor alene tre principielle supplement, jeg gerne vil komme med. Det første er til hr. Gade, som, synes jeg, satte fingeren på et meget afgørende og principielt spørgsmål, som vi også fra dansk side må have klare svar på. Det er den globale miljøkrise. Hr. Gade rejste

spørgsmålet, om den danske regering er rede til også i sin formandskabsperiode at følge den analyse, som vi alle kender, op med praktisk handling bl.a i forhold til USA. Jeg vil gerne bekræfte, at regeringen er indstillet på dette. Det har den sat sig for.

Miljøministeren har, synes jeg, allerede på udmærket vis etableret den første vigtige kontakt på politisk niveau, og det er min tanke selv at følge temaet op i det efterfølgende møde, der finder sted i Washington den 7. maj. Jeg kan erklære mig helt enig i hr. Gades påpejning af, hvor vigtigt det er, at den globale dialog nu for alvor forstærkes i den proces, der allerede er sat i gang.

Det andet felt, jeg godt vil sætte streg under, er sammenhængen mellem bestræbelserne på at gøre nye fremskridt i frihandelsprocessen og velstandsforskellene mellem de forskellige dele af Europa, som ikke mindst fru Elisabeth Arnold, men også andre deltagere i debatten understregede. Derfor er svaret også vigtigt at fastholde til fru Annette Just, til Fremskridtspartiet og til andre, der ikke mener, der er behov for en overbygning på det indre marked.

I virkeligheden, fru Annette Just, er forudsætningen for, at den frie handel fuldt og helt kan blive så fri, som vi alle er enige om den bør blive, at vi anskuer det i sammenhæng med at få en stærkere og bæredygtig vækst i Europa og samtidig få lagt menneskelige rammer om det frie indre marked på en sådan måde, at det reelt kommer til at fungere. Det er just det, kombinationen af Edinburgh-afgørelsen og Maastricht-traktaten drejer sig om. Det synes jeg også skal understreges her mod afslutningen af debatten.

Jeg vil i øvrigt sige, at jeg finder det glædeligt, at syv partier i dag kan bekræfte hinanden netop i kombinationen af de dele, og at den dagsorden, vi om lidt skal vedtage, bekræfter, at det er et åbent EF, vi skal tage stilling til, når det gælder Edinburgh-aftalen og Maastricht-traktaten den 18. maj. Målsætningen om at gøre nye massive fremskridt i forhold til Østeuropa er der endnu en gang sat streg under med den dagsorden, vi nu skal vedtage.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg skal nok lade være med at forlænge debatten i alt for lang tid, men jeg har dog trang til at fremføre følgende:

[Jan Køpke Christensen]

Debatten i dag har netop drejet sig om EF's handel med omverdenen, som det er blevet sagt op til mange gange. Det, der har været fremført, har vedrørt GATT-forhandlingerne. Det er derfor også nødvendigt med disse GATT-forhandlinger netop i relation til det emne, vi diskuterer i dag. De er mere eller mindre gået i stå efter min opfattelse, fordi Frankrig som bekendt ikke ønsker at afskaffe store dele af landbrugsstøtten. GATT bør dog efter min opfattelse stadig væk bruges som forsøg på at afskaffe flest mulige handelsrestriktioner i en årrække.

Men en kortsigtet strategi med brug af GATT bør ikke afholde EF's regeringer fra fortsat at begrænse kontrollen med handelen. Ingen kunne for få år siden overhovedet forestille sig, at forhandlingerne med de tidligere kommunistiske regimer om menneskerettigheder skulle foregå efter devisen: Hvis I ikke efterlever menneskerettighederne og gør jeres borgere frie, vil vi gøre vore borgere til slaver eller i hvert fald ufrie – men desværre virker det, som om EF's handelspolitik over for tredjelande foregår således.

EF's landbrugspolitik har i lang tid arbejdet med kvoter, støtteopkøb, subsidier, og i stort omfang har man destrueret madvarer. EF har været så godt som lukket for handel med landbrugsvarer fra tredjelande. De fleste store områder inden for landbrugsprodukter har været med i det fælles landbrugsprogram. En undtagelse har dog været kartoflerne. Nu skal kartoffelproduktionen i EF underlægges de samme reguleringer, som har været med til at ødelægge det meste af landbruget og fiskeriet og ikke mindst brugernes valgmuligheder.

Med kartoffelregulering og kartoffelkvoter viser EF ikke vejen til det, Fremskridtspartiet står for, nemlig frihandel. Derimod går udviklingen mod mere bureaukrati og protektionisme og mere og mere udviklede subsidier og tilskud. EF gavner ikke den frie handel og forbrugernes interesser med den slags indgreb.

Jeg kan give ét andet eksempel: Holland og Tyskland fjernede i januar samtidig deres del af EF's nationalt indførte kvoter på varer fra lande uden for EF. Disse kvoter er naturligvis, da de er nationale, i direkte modstrid med ideen om et fælles indre marked. Holland og Tyskland fjernede kvoterne og restriktionerne efter flere måneders voldsom debat med andre

EF-lande, især de sydlige. Disse var bange for, at tredjelandene ville komme ind igennem Tyskland og Holland og derefter sælge deres varer videre igennem det indre marked.

De enkelte lande i EF kræver mere og mere protektionisme, uanset om man gennemfører et indre marked med fælles toldsatser mod omverdenen.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Kun en enkelt kort bemærkning i anledning af det sidste indlæg: EF er så langt verdens største importør af landbrugsvarer. Det er helt forkert at beskrive EF's marked som et marked, der på landbrugsområdet er lukket for andre landes produkter. Det er en aldeles forkert beskrivelse af de faktiske forhold. F.eks. i forholdet mellem USA og Europa er USA nettoeksportør til EF. Der er altså et amerikansk overskud i samhandelen mellem USA og Europa.

Annette Just (FP):

Jeg tror, det må være mig tilladt at komme med en enkelt bemærkning til udenrigsministeren: Der findes andre lande end USA uden for EF-området, f.eks. Japan. Jeg tror, det ville være interessant at se de japanske tal for at se, hvem der importerer flest fødevarer, EF-området eller Japan. Jeg er ret overbevist om, uden at have tallet her, at Japan ligger meget langt foran EF.

Men det var ikke det, jeg bad om ordet til. Det var bl.a. for at klarlægge, hvad udenrigsministeren sagde i sine svar. Udenrigsministeren startede med at spørge – det er i øvrigt anden gang, han beder om den forklaring – hvorfor i alverdens riger og lande Fremskridtspartiet synes, at der ligger en snert af protektionisme i, at man stopper al import af alle fødevarer fra hele Østeuropa, når der bliver importeret et parti inficeret kød – og det viste sig, at udenrigsministeren godt vidste, det kom fra Kroatien – til Italien. Det var jo dér, det blev konstateret. Det er dér jeg siger der er en snert af protektionisme. Så er der ikke mere tale om, at vi skal have indkapslet faren for mund- og klovsyge. Så er der tale om, at man bruger det som en dårlig undskyldning for at lave protektionisme for europæiske fødevarer. Det kan man diskutere, men man skal bare i det mindste være ærlig. Fremskridtspartiet er modstandere af det, når det i den grad bliver misbrugt.

[Annette Just]

Jeg brugte, må jeg sige til udenrigsministeren, absolut ikke banansagen. Banansagen er nævnt i forespørgslen, fordi det var den sag, der var den aktuelle på tidspunktet for anmeldelsen, den 10. marts. I mit første indlæg gjorde jeg netop opmærksom på, at der også er andre sager, og at banansagen kun er brugt som et eksempel – et lille eksempel i forhold til mange, men et væsentligt eksempel, som vi alle kender. Jeg har ikke brugt banansagen, men jeg brugte mund- og klovsygesagen.

Et ret stort flertal, tør man vist godt sige, her i Folketinget har fremsat et forslag om motive-ret dagsorden, efter at vi var kommet med vort dagsordensforslag. Det er helt klart, at syv partier står bag dette forslag, men det er ikke uinteressant, at det som sædvanlig er de syv partier, der går ind for Maastricht-traktaten. Det er de syv partier, der går ind for de ulidelige afgørelser, der blev taget i Edinburgh, og som ingen betydning har, og det er de syv partier, der hænger hele deres dagsorden op på den målsætning, der er i »Danmark i Europa«, det værste vås, der findes, for det er ikke Danmark i Europa, der er dér, men der er en målsætning om – og det blev sagt helt klart og tydeligt af hr. Gade – at der ikke er tale om frihandel. Der er tale om eventuelt friere handel, men det skulle være inklusive alle de restriktioner, som bl.a. SF syntes var så nødvendige.

Det kan ikke undre nogen, at Fremskridtspartiet ikke går ind for politiske restriktioner, hverken dem, der er nedfældet i Maastricht-traktaten, eller dem, der ligger skjult i denne dagsorden, som et stort flertal nu så stolt og flot har sagt at de står bag. Man kan glæde sig over, at det samme flertal nok den 18. maj vil opdage, at det danske folk ikke står bag. Det er endnu et tegn på hulheden hos de syv partier, hulheden, når de skriver, at de vil arbejde for, at der skal være frihandel, hulheden, når der står, at man vil samarbejde, og at det skal være åbent og fleksibelt, således at EFTA-landene og de central- og østeuropæiske lande i højere grad inddrages i samarbejdet, men hvor man samtidig siger, at det skal være med alle de restriktioner, som vil være nødvendige for at sikre ikke kun miljøet, men arbejdspladser, arbejdstagere osv., som vi har hørt det igennem en hel lang debat. Det er hulheden i det EF-samarbejde, som et meget stort flertal i det danske Folketing ikke engang tør klare.

Fremskridtspartiet vil stemme nej til de syv partiers motiverede dagsorden i særdeleshed på grund af, at man absolut skulle hægte den op på Maastricht- og Edinburgh-konklusionerne i stedet for at tage rent sagligt på det, hele denne forespørgsel var beregnet til, nemlig at få sikret, at Danmark gik i front for frihandel, for Europa, for verdenshandel, men det tør flertallet i det danske Folketing ikke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 37 af Ivar Nørgaard (S), Kent Kirk (KF), Tørnæs (V), Gade (SF), Peter Duetoft (CD), Elisabeth Arnold (RV) og Lysholm Christensen (KRF) (se foran)

vedtoges med 98 stemmer (S, KF, V, SF, CD, RV og KRF) mod 6 (FP).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 36 af Annette Just (FP) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 263:

Forslag til lov om ændring af lov om leje. (Øget beboerdemokrati).

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

(Fremsat 13/4 93).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Boligministeren (Kofod-Svendsen):**

SF har fremsat 3 lovforslag, som alle i det store og hele er genfremsættelser fra folketingsåret 1991-92. Siden da har vi oplevet et regeringsskifte, og det siger sig selv, at den nuværende regerings generelle holdning til SF's forslag er en anden end den forrige regerings. Det er imidlertid ikke det samme som at gå ind for en vedtagelse af forslagene i den foreliggende udgave.